

Primorski dnevnik

Poštuna plačana v gotovini
Abb. postale I gruppo

Cena 50 lir

TRST, nedelja 17. januarja 1965

Leto XXI. - Št. 14 (5992)

TAKO JE NA KOROŠKEM

Renegati so najslabši...

Posnemamo iz tedenskega glasila gradiščanskih Hrvatov «Hrvatske novine», ki objavljajo uvodni članek pod naslovom «Renegati so najslabši...». V članku je rečeno:

«Ob priliki debate o deželni proračunu za leto 1965 je bilo v koroškem deželnem zboru več govornikov, katerih razlaga je pokazala, da se niso obravnali s fašistično preteklostjo. To je iz njihovih besed jasno izzeveno. Med drugim so se izrekli tudi proti kulturni izmenjavi med Koroško in Slovenijo.»

«Koroški deželni glavar Wedenig jim je dal pravi odgovor. On je stvarno pokazal na poslanstvo Koroške na območnem področju in zagovarjal dobro sosedstvo z jugoslovanskimi in italijanskimi narodom, da se tako služi miru.»

«Tudi šovinistično razpoloženje proti slovenski manjšini nima danes več nobene veljave, je dejal Wedenig, ker Slovenci morajo imeti iste pravice kakor nemški govoreči prebivalci. Končno je Avstrija na podlagi člena 7 državnega spoznanja dolžna omogočiti manjšini sloški pouk v njenem materinem jeziku. Tipično pa je za iste govornike v koroškem deželnem zboru, ki jim leži manjšina na jeziku, da v svojih premikih in velikomnoških govorih izredno močno odneva slovenski nacias v govorjenju. Prav je imel tisti odbornik, ki je rekel, da so renegati najslabši...»

«S tem je še enkrat potrjena stara resnica. Po besedah socialističnega deželnega glavarja Koroške leži najbolj v žledu manjšina prav tem ljudem, katerih govorica že sama govori, da tudi oni prihajajo iz nje. Tisti, ki so se iz kakršnih koli vzrokov odpovedali svoji narodnosti in se vrinili med druge, so najslabši. Navdno se ti ljudje imenujejo renegati. Ta pojav se ne opaža samo danes, temveč je tako star kot človeštvo. Vedno se najdejo ljudje, ki izstopijo iz vrste, ki se iz kakršnih koli vzrokov porivajo med druge. Globoko v svojem srcu čutijo, da so krivi. Toda na zunanje renegate tega neogo priznati in tako z vsemi sredstvi poskušajo potegniti za seboj tudi druge. Za vekomaj bo ostala žalostna resnica, da so ravno renegati najhujši.»

«Deželni glavar Wedenig je pred vso javnostjo priznal pravico naših bratov na Koroškem glede sloškega pouka v lastnem jeziku.»

«Mar je res tako, da socialistični predstavniki mislijo v vsaki avstrijski deželi drugače? Če temu ni tako, potem tudi na Gradiščanskem ne more biti drugače kot da so pri nas ravno renegati najhujši.»

Glasilo dela koroških Slovencev «Naš tednik - Kronika» pa poroča v svoji zadnji številki pod naslovom «Manjšina mora» o znenih izjavah avstrijskega zunanjega ministra Kreiskesa v intervjuju za ljubljanski radio in nato nadaljuje:

«Dne 8. novembra 1964 pa je oddal Radio Ljubljana intervju s predstavnikom koroških Slovencev. Medtem ko so bila stavišča predstavnikov Zveze slovenskih organizacij vprašanja v zvezi z uradnim jezikom, je bil predsednik Narodnega sveta koroških Slovencev dr. Inzko naprošen, da zavzame stališče do vprašanj manjšinskega šolstva. Dobesedno je dr. Inzko dejal:

«Ureditev manjšinskega šolstva sloni na odstavku 2, člena 7 avstrijske državne pogodbe, v katerem je izpovedano, da imajo koroški Slovenci pravico do osnovnega pouka v slovenski, do sorazmernega števila lastnih srednjih šol ter samostojnega oddelka šolske nadzorne oblasti.»

V zvezi s šolskimi prilikami bi poudaril predvsem to, da se zadevno vprašanje s strani vlade na Dunaju in v Celovcu postopoma ob sodelovanju predstavnikov manjšine urejuje. Leta 1957 je bila s strani tedanjega prosvetnega ministra dr. Drimmla ustanovljena Slovenska gimnazija v Celovcu. Gimnazijo, v kateri poučuje 19 slovenskih profesorjev in profesorice, obiskuje 360 učencev in učenk. V načrtu je gradnja lastnega gimnazijskega poslopja. Trenutno imajo dijaki popoldanski pouk v poslopiju celovške realke.

Tekom preteklega šolskega leta je bil za Slovensko gimnazijo ter slovenski pouk na

koroških srednjih šolah imenovan tndi nadzornik, ki je hkrati na slovenski gimnaziji predsednik maturitetne komisije. Dve tretjini dijakov stane v slovenskih dijaških domovih, ostali dijaki pa se vozijo z vlakom ali avtom, oziroma stanujejo v mestu.

Učni jezik je na gimnaziji slovenski, dijaki pa imajo seveda priliko, da se seznanijo tekom svojega študija tudi z nemško terminologijo posameznih predmetov, kar je posebno važno za nadaljnji študij na univerzi.

Slovensčino poučujejo na srednjih šolah se na učiteljsko, po novem avstrijskem solsem zakonu imenujejo to šolo glasbeno-pedagoško gimnazijo, na deski gimnaziji na Plešivcu, trgovski šoli ter trgovski akademiji. Tako na učiteljsko kot na trgovski šoli, oziroma akademiji, je slovensčina relativno obvezen predmet. Toliko k vprašanju srednjega šolstva.

Glede slovenskega pouka na osnovnih šolah smemo pričakovati izboljšanje prihodnjem zaradi imenovanja glavnoslovskega učitelja Rudija Vouka, dolgoletnega urednika šolskega glasila «Mladi rodu», za nadzornika dvojezičnih šol. S pripravo ustreznega učnega načrta za slovenski pouk na osnovnih šolah, z izdajo učbenikov ter učnih pripomočkov, se bo dalo dvigniti število k slovenskemu pouku prijavljenih otrok (trenutno je prijavljenih nekaj nad 1600 otrok na celotnem dvojezičnem ozemlju) ter predvsem kvaliteto pouka.

V zvezi z vprašanji realizacije člena 7 državne pogodbe, naj omenim, da je treba kontakte avstrijskega zunanjega ministra dr. Kreiskesa s predstavniki koroških Slovencev ob navzočnosti predstavnikov koroške deželne vlade oceniti pozitivno ter je treba priznati, da je bilo možno ob še odprtih vprašanjih tem potom marsikatero vprašanje rešiti.

Kot zanesljiv pojav naj omenim se prav posebej dobre sosedstvene odnose, ki jih gojita med seboj Avstrija in Jugoslavija, oziroma Koroška in Slovenija. Se prav posebej je treba v tej zvezi pozdraviti uspešno kulturno izmenjavo. Saj pospešuje ta medsebojne prijateljske stike ter ustvarja v očrju Evrope trden most medsebojnega zaupanja kot pomembnega prispevek obeh dežel k ohranitvi miru v svetu.

Intervju Radia Ljubljane z zunanjim ministrom dr. Kreiskem predstavnika koroških Slovencev je treba smatrati v luči predpriprave obiska avstrijskega kanclerja dr. Klause v Jugoslavijo. Obisk, do katerega bo prišlo letošnje spomlad, bo prispeval k še boljšemu obojestranskemu razumevanju ter poglobitvi dobrih sosednih odnosov med Avstrijo in Jugoslavijo.

«Dne 8. novembra 1964 pa je oddal Radio Ljubljana intervju s predstavnikom koroških Slovencev. Medtem ko so bila stavišča predstavnikov Zveze slovenskih organizacij vprašanja v zvezi z uradnim jezikom, je bil predsednik Narodnega sveta koroških Slovencev dr. Inzko naprošen, da zavzame stališče do vprašanj manjšinskega šolstva. Dobesedno je dr. Inzko dejal:

«Ureditev manjšinskega šolstva sloni na odstavku 2, člena 7 avstrijske državne pogodbe, v katerem je izpovedano, da imajo koroški Slovenci pravico do osnovnega pouka v slovenski, do sorazmernega števila lastnih srednjih šol ter samostojnega oddelka šolske nadzorne oblasti.»

V zvezi s šolskimi prilikami bi poudaril predvsem to, da se zadevno vprašanje s strani vlade na Dunaju in v Celovcu postopoma ob sodelovanju predstavnikov manjšine urejuje. Leta 1957 je bila s strani tedanjega prosvetnega ministra dr. Drimmla ustanovljena Slovenska gimnazija v Celovcu. Gimnazijo, v kateri poučuje 19 slovenskih profesorjev in profesorice, obiskuje 360 učencev in učenk. V načrtu je gradnja lastnega gimnazijskega poslopja. Trenutno imajo dijaki popoldanski pouk v poslopiju celovške realke.

Tekom preteklega šolskega leta je bil za Slovensko gimnazijo ter slovenski pouk na

Od predsinočnjim - potem ko je velikega državnika zadela možganska tromboza

W. Churchill še vedno v nezavesti

Bilten ob 12.42: Zdravstveno stanje nespremenjeno - Predstavniki angleškega zdravniškega društva: Bolezen se lahko nadaljuje tudi še deset dni - Nove brzojavke in cvetje - Obisk hčerk Sarah in Mary - Velik odmev v svetovnem tisku, zlasti francoskem - Množica ljudi vztraja pred bolnikovo hišo, kljub slabemu vremenu

LONDON, 16. — Danes ob 12.42 je bil izdan o zdravju Winstona Churchilla, ki je od sinoči v nezavesti, potem ko ga je zadela možganska tromboza, drugi zdravniški bilten, ki se glasi: «Sir Winston Churchill je preživel noč mirno. Ni občutnih sprememb v njegovem stanju.» Ko je odhajal iz bolniškega stanovanja je njegov zdravnik dejal, da bo prihodnji pregled bolnika opravil ob 21.15 (22.15 po srednjeevropskem času). Poudaril je, da Churchill ni prišel k zavesti.

Ob 23. uri je bil objavljen naslednji zdravniški bilten, ki ga je prebral zdravnik lord Moran: «Sir Winston je nekoliko oslabil, toda ves dan je spal mirno. Naslednji bilten bo javljen jutri okrog poldneva.» Zdravnik je po pregledu bolnika izjavil, da je Churchill nočeno nekoliko slaboten. Predstavniki društva zdravnikov pa je dejal: «To pomeni, da bo odslej Sir Winston vedno slabotnejši, če ne bo zboljšanja. Tako stanje traja lahko osem do deset dni.»

Ko je lord Morgan prišel na prag hiše, v kateri stanuje

Churchill, so se okrog njega zbrali močje televizijski operaterji in poslušali čitanje zdravniškega biltena. Oba stavka je moral zdravnik večkrat prebrati, da bi ga vsi slišali. Vmes je moral poseči tudi policija, ki je odstranila s ceste ljudi, da bi dala prostor za zdravnikov avto. Takoj po čitanju biltena, se je večji del množice razšel. Ostali se je fotografirali, kronisti in radovedni, kljub močnemu dežju.

Tudi danes prihajajo nenehno brzojavke in šopi cvetja. Prav med čitanjem biltena se je nek starjša gospa v črni pretrinita in vstopila v hišo ter o sebi izročila velik šop cvetja. Vsa Anglija sledi Churchillovi dramatični borbi s smrtjo. Ljudje, so se okrog 14. ure ponovno začeli zbirati, kajti danes je sobota in večina Londončanov ne dela. Množica stoji pred hišo močje in gleda v zidove Churchillovega stanovanja. Bivši predsednik vlade leži v svoji spalnici v pritličju. Okno gleda na vrt za hišo. Londonski tisk objavlja z ogromnimi naslovi vest o njegovi bolezni, toda z zelo pičlimi vestmi in s fotografijami.

Kmalu po odhodu lorda Morana je prišla Churchillova hčerka Sarah, ki je ponoči z letalom prišla v London. Bila je v družbi Celine Sandys, hčerke bivšega ministra Duncana Sandysa. Sarah je prvič obiskala očeta že ponoči. Lady Clementine, Churchillova soproga, počiva v sobi poleg spalnice. Kraljica Elizabeta, ki je še vedno v gradu Sandringham, nehalno obvešča o Churchillovem zdravju. Tudi predsednik vlade Harold Wilson se stalno za njo zveže.

Hčka Mary se je ob 19. uri ponovno vrnila k očetu. Poldnevno pa so opazili, da je Lady Clementine odšla iz stanovanja za nekaj časa, kar tolmačijo kot znamenje, da se je bolnikovo stanje zboljšalo. Neki član Churchillove

rodbine je nocoj izjavil, da je bolnik delno pri zavesti. Predstavniki zdravniškega društva «British Medical Association» je po objavi drugega zdravniškega biltena izjavil: «Gre za hudo bolezen, zlasti za človeka njegove starosti. Pri mlajšem človeku bi bila verjetnost ozdravljenja večja. Čeprav je Sir Winston Churchill močan in se je prejšnjim boleznim krepko upiral, je treba reči, da je sprico njegovih 90 let njegovo stanje hudo. Bolezen bi lahko trajala še en teden ali deset dni. Na splošno gre za bolezen brez bolečin in pacient se nahaja v polnezaestnem stanju.»

Drugi obiskovalci so prišlo pozno dopoldne, in sicer sin Randolph z nečakinjo Arabello, sestrična Henley in druge osebe, toda nikogar ne pušajo v bolniško sobo. Vsakega obiskovalca sprejme lady Clementine. Vsi so rodniški spremljali bolezen z vedno večjo zaskrbljenostjo. Malokdo goji iluzijo glede njenega končnega izida. Vendar pa zboljšanje zdravstvenega stanja ni popolnoma izključeno, čeprav gre za zelo majhno možnost. Pesimizem

bolniškega stanja je bil sprico gornje izjave predstavnika zdravniškega društva tako rekoč uradna, vendar pa se bolezen lahko zavleče za nekaj dni. Okrog 15. ure je množica napolnila majhno ulico Hyde Park Gate in policija poskuša preprečiti, da bi ljudje ovirali promet.

Sarah Churchill je zjutraj ostala pri očetu okrog eno uro. Mladi Winston, vnuk starega obolelega državnika, ki nosi ime svojega starega očeta in ki je večerja z očetom Randolphom obiskal bolnika, je takoj nato odšel v bolnišnico v Westminster, kjer leži njegova žena Minnie v pričakovanju prvega otroka. Poročila sta se lani v juniju in nekaj dni pred praznovanje svoje 90-letnice je Winston Churchill zvedel, da bo postal še enkrat praded.

Sicer pa nihče v Londonu ne dvomi, da Churchill počasi umira v hiši, pred katero stoji samo en policaj. Vso noč je stala pred hišo manjša skupina ljudi, kljub mrzlemu vremenu. Med njimi so bili fotografi in novinarji, ki so se vznemirili ob slehernem gibu zavese za temnimi okni. Bilo je tudi nekaj radovednežev, s katerimi so novinarji obujali stare spomine.

Za vrati in okni stanovanja ni opaziti nobenega znaka življenja. Nad vhodnimi vrati brli majhna luč in v prvem nadstropju je osvetljeno samo eno okno, skozi katero je videti stene in cvetje. Nikakor ni moč uganiti, kaj se dogaja v notranjosti. Okrog 5. ure zjutraj je prišel raznašalec mleka. «Ali ni nobenega upanja?» je vprašal novinarja. Nato je prišel raznašalec časopisov, ki je prinesel prve jutranje dnevnike, ki so jih ljudje razgrabili. Okrog 6. ure so začeli prihajati novi ljudje in se priključili tistim, ki so preživeli noč brez spanja. Nekdo je zaprosil za dovoljenje, da sme skozi policijski kordon nesti šop cvetja. Okrog 7. ure je bilo ob začetku Ulice Hyde Park Gate že okrog sto ljudi.

Ves svetovni tisk objavlja pod velikimi naslovi čez celo stran novice, da veliki državnik umira. Dopolnili so poslali obširna poročila s podrobnimi opisi in mnogo fotografij.

Tudi v Italiji poroča tisk novice kot najbolj senzacionalno vest. Že v naslovih poudarja, da Churchill umira, potem ko ga je zadela možganska tromboza. Podrobno opisuje obisk sina Randolpha in hčera Mary in Sarah, ki se je z letalom vrnila iz Rima.

Predsednik Italijanske vlade Aldo Moro je naročil Gastonu Guidottiju, veleposlaniku Italije v Londonu, naj se neposredno zaima za zdravje Winstona Churchilla in naj izroči članom njegove rodbine njegove in želje italijanske vlade, kakor tudi izrazo sočustvovanja, s katerimi se spremlja v Italiji potek bolezni ugodnega državnika.

Podobno je tudi v Franciji, kjer je vest povzročila zelo globok vtis. Tisk objavlja dolge članke o Churchillovem življenju, radio in televizija pa oddajata redno vesti o poteku bolezni. Dnevnik «Aurore» piše: «Kako ne bi Francozi mislili na tistega, ki je skušal usodo, ki nas je spominjal v doletenem smislu v letu 1940 na Clemenceauja iz leta 1917 in ki je v tistih naših najbolj žalostnih trenutkih vedno dokazal, da je naš prijatelj? Ne bomo mogli pozabiti, da je mogla opustošena Francija po osvoboditvi, kljub svoji tedanji slabosti, ponovno najti svoje mesto med velikimi silami in da to v precejšnji meri dolguje aktivni zvestobi Winstona Churchilla. Zato Francozi želijo, da bi še enkrat okrevail. Občutili bi izgubo pravega tolažilca kot Britanci, če bi ta zelo velik človek umrl, človek, ki mu vse svobodne države dolgujejo hvaležnost.»

«V skladu s svojimi pravicami in svojimi dolžnostmi bo sovjetska vlada nadaljevala z vsemi potrebnimi ukrepi, da se razširijo vsi zločini, ki so jih zagrešili Hitlerjevi pristaši. Sovjetski ustrezni organi — zaključuje nota — so že poslali in bodo pošiljali kompetentnim oblastem Nemške zveze republike material o nacističnih zločinih ter ne bodo upostevali datuma, ki ga je določila banska vlada kot rok za preganjanje vojnih zločinov. Sovjetska vlada ravna tako v prepričanju, da se nacistični zločini v nobenem primeru ne smejo izogniti pravični kazni, ki jih čaka.»

«V Moskvi poročajo, da je sovjetska vlada izročila zahodnonemškemu veleposlanstvu noto kot odgovor na zahtevo banske vlade, naj Sovjetska zveza pošlje vse dokaze, ki jih ima glede nacističnih zločinov.

Zahteva banske vlade, ki jo je poslala vsem vladam, organizacijam in posameznikom, naj do 1. marca letos, pošljejo v Bonn materiale, ki jih imajo glede zločinov, ki so jih zagrešili nacisti, se ne more označiti drugače kot sramoten poskus zakrikanja in amnestije v prid fašističnih zločincev in prikriti to protizakonito akcijo pred svetovnim javnim mnenjem. Tako piše v sovjetski noti, v kateri se nato poudarja: «Sovjetska vlada pripominja, da načela modernega mednarod-

rejo razlagati. Eksploziv je bil v papirnatih cevkah, ki so 40 cm dolge in imajo premer 3 cm. Gre za zelo «miren» eksploziv, s katerim lahko delajo tudi nezvežbani delavci, saj se nič ne zgodi, tudi če cevka pade na tla. Da eksploziv je potreben vzginalnik, ali električna iskra 3.000 voltov.

WICHITA (Kansas), 16. — Orjasko vojaško letalo za prevoz goriva je treščilo na tla v naseljenem predelu mesta v bližini univerze. Letalo je eksplodiralo in porušilo 15 hiš, 75 pa težko poškodovalo. Ni še znano točno število smrtnih žrtev in sodi načelnik policije Eugene Pond, da najmanj vseh osem mož posadeke.

V predelu, kamor je padlo letalo, prebivajo črni in so v njem predvsem lesene enonastropne hiše. Celotno področje je policija takoj blokirala, saj so se vneli požari in so gasilci pričeli s trdo bitko, da požare vsaj omeje.

Neki novinar je dejal, da je videl številne osebe, ki so razburjene kričale: «Moj sin je ostal mrtvi, ko so gledale goreče hiše. Iz neke goreče hiše so potegnili trupli dveh otrok. Duhovnik J. E. Mason je povedal, da je videl, kako je iz hiše prišel otrok ves v plamenih in ki je nekaj minut kasneje umrl.

Policijski agent je videl, kako je letalo letelo na višini okoli 300 m in ko so se reakcijski motorji nenadoma ustavili. Policist pravi, da je opazil, da je z ropa padel neki kovinski predmet; nato pa je letalo pričelo strmo padati in je treščilo na tla. Možna je tudi, da je letalo treščilo v neko drugo vojaško letalo, o katerem trde, da ga je videl za veliko zračno cisterno.

Potniški vlak se je iz Spele odpeljal z 32 potnikov in prvem in 495 potniki v drugem razredu. Na srečo pa so številni potniki vlak zapustili že na prejšnjih postajah. Vlak vozi namreč na lokalni progi in povezuje kraje, ki so dostopni samo po železnici. Računajo, da je bilo na vlaku ob eksploziji okoli 300 oseb, od katerih pa samo okoli 15 v vagonu preveza razredu. Ni bilo mogoče ugotoviti, koliko potnikov je ostalo nepoškodovanih, saj so številni odšli iz kraja takoj po nesreči. Na bližnji plaži so našli nekajo ženo, ki ni mogla spregovoriti niti besedice. Železničar Mario Finamore pa je prav v trenutku eksplozije stopil iz vlaka in to zelo blizu. Eksplozija ga je vrgla v zrak in daleč od vagona, pričemer pa se je samo malo potolkel in so mu obilnice odrgline v vaški lekarni, ki je blizu postaje.

Stojalne brzojavke svojcem nesrečencev sta poslala predsednik republike Saragat in predsednik vlade Moro. Minister za notranje zadeve Taviani, ki je bil slučajno v Genovi, se je takoj odpravil na mesto nesreče, kjer je govoril z županom ter odredil pomoč 5 milijonov lir za obnovo 15 milijonov lir za občinsko podporno ustanovo. 1.500 prebivalcev občine nocoj ne bo moglo mirno spati, saj so skoro vse hiše hudo poškodovane, nikjer ni več šip, mnoga vrata pa so udrti.

Smrtnih žrtev bi bilo še mnogo več, če bi se vlak ustavil le nekaj metrov dalje, ker bi eksplozija prizadela vagon drugega razreda, v katerem je bilo mnogo potnikov. Če pa bi do eksplozije prišlo nekaj minut prej, bi pobila okoli osemdeset otrok: 60 osnovnošolcev in 20 iz otroškega vrtca, ki so pravčasno zapustili šolsko poslopje, ki ga je eksplozija močno poškodovala.

Razlogov za eksplozijo si ne moremo biti prepričani.

ČLANEK DR. ALÉSA BEBLERJA V LISTU «VEČERNE NOVOSTI»

Zahodna Nemčija je dolžna kaznovati vojne zločince

Sovjetska nota bonski vladi: načela modernega mednarodnega prava nalažajo vsem državam, da kaznujejo vse tiste, ki so odgovorni za zločine proti miru in človeštvu

BEOGRAD, 16. — «Eden od pogljev, da mi žrtve vojne pozabimo preteklost, je, da tisti, katerih kriminalni so povzročili vojno in vse strahote, ki jih je ona prinesla, tega nikdar ne pozabljemo. S temi besedami je sodnik zveznega ustavnega sodišča dr. Alés Bebler v intervjuju beograjskemu listu «Večerne novosti» proklamiral sklep zahodnonemške vlade o zastaritvi vojnih zločinov po 8. maju prihodnjega leta. Zahodna Nemčija je utemeljila svoj sklep s kazenskim zakonom, sprejetim pred sto leti, ko se ni moglo niti slutiti, da so možni takšni zločini, kakršne so storili nacisti.

Bebler je obsodil še sam poskus, da se vojni zločinci tretirajo na podlagi tega zakona in da se na ta način izenačijo z raznimi kazenskimi dejanji in je dodal, da je Zahodna Nemčija dolžna preganjati in kaznovati nacistične zločince na podlagi meškovske deklaracije leta 1963, medzavezniške deklaracije sprete na Krimu leta 1945, mednarodnega sporazuma o ustanovitvi mednarodnega vojskega so-

dišča leta 1945 in deklaracije generalne skupščine OZN od 11. decembra leta 1946. Po besedah dr. Beblerja Zahodna Nemčija lahko pričakuje, da se bo povečalo zaupanje v njene demokratske kvalitete, samo če bo dosledno izpolnjevala svoje mednarodne obveznosti in vojne zločince kaznovala.

Iz Moskve poročajo, da je sovjetska vlada izročila zahodnonemškemu veleposlanstvu noto kot odgovor na zahtevo banske vlade, naj Sovjetska zveza pošlje vse dokaze, ki jih ima glede nacističnih zločinov.

Zahteva banske vlade, ki jo je poslala vsem vladam, organizacijam in posameznikom, naj do 1. marca letos, pošljejo v Bonn materiale, ki jih imajo glede zločinov, ki so jih zagrešili nacisti, se ne more označiti drugače kot sramoten poskus zakrkanja in amnestije v prid fašističnih zločincev in prikriti to protizakonito akcijo pred svetovnim javnim mnenjem. Tako piše v sovjetski noti, v kateri se nato poudarja: «Sovjetska vlada pripominja, da načela modernega mednarod-

nega prava nalažajo vsem državam, da vojni preiskave zaradi zločinov proti miru in človeštvu ter da kaznujejo vse tiste, ki so odgovorni za take zločine.»

«To velja tudi za Nemško zvezno republiko, ki nosi celo posebno odgovornost za postavljanje pred sodišče in kaznovanje vseh vojnih nacističnih zločincev, ki bivajo na njenem ozemlju, pravi dalje nota in nadaljuje:

«V skladu s svojimi pravicami in svojimi dolžnostmi bo sovjetska vlada nadaljevala z vsemi potrebnimi ukrepi, da se razširijo vsi zločini, ki so jih zagrešili Hitlerjevi pristaši. Sovjetski ustrezni organi — zaključuje nota — so že poslali in bodo pošiljali kompetentnim oblastem Nemške zveze republike material o nacističnih zločinih ter ne bodo upostevali datuma, ki ga je določila banska vlada kot rok za preganjanje vojnih zločinov. Sovjetska vlada ravna tako v prepričanju, da se nacistični zločini v nobenem primeru ne smejo izogniti pravični kazni, ki jih čaka.»

Sir Winston Churchill in njegova soproga lady Clementine

SREČANJE

J. BAZAREWSKI

OB ZORI

Nad njunima glavama so presunljivo žvižgali topovski izstrelki. Noč je bila soparna in brez zvezd. Od časa do časa so se na nebu pojavljale rdeče in zelene lučke letal, ki so preletavale ozemlje.

Andrej ni mogel več hoditi. Moledoval je Romana, naj ga pusti samega.

— Pojdi sam! Sicer se bova uničila obo. V najboljsem primeru zaideva k Nemcem. Oni pa... saj veš...

Roman ga je poslušal: z dlanjo si je s čela otiral znoj, ki mu je stekel k očem.

— Ne morem te zapustiti, ti idiot, tepec, ti... Tri leta sva spala pod enim šotorom in jedla iz iste konzerve, pa ne zato, da bi te zdaj pustil samega!

Vendar Andrej te pridige verjetno ni več slišal, ker je bil že napol nezavest. Nekaj je mrmljal, česar pa nihče ne bi mogel razumeti. Ob plamenu vžigalnice je Roman videl temni prijateljev obraz in njegove oči. Plamen je ugasnil — zmanjkalo je bencina. Svetloba, ki je naglo ugasnila, je naredila noč še temnejšo. Roman je sedel k Andreju. Na dlaneh, ki si jih je pri vlačanju iz tanka odril od krvi, je čutil, kako se mu kakor med lepi kri.

Topništvo je brez prestanka streljalo v samostan. Izstrelki so sedaj žvižgali višje, njihov švist je bil še bolj presunljiv. Nekje je nevidnih globinah noči so lajale poljske in nemške brzostrelke. Roman je pogledal na osvetljene kazalce ure. Manjkalo je 15 minut do devetih. To je pomnilo, da je ura že dolgo stala, najbrž od tedaj, ko je spanzerfausta udaril v tank. Roman je obupno zbral misli, da bi si ustvaril čimbolj verno sliko tega, kar se je bilo zgodilo. Od nekod iz bližine je vel strahoten smrad po razkrajajočem se truplu.

Postal mu je slabo. Boleda ga je glava od razmišljanja o ranjenem, umirajočem prijatelju. Potem se je spet dvignil s tal, posutih z drobnim pomolom, podpiral Andreja in ga vlekel dalje. Ranjenčev nakovani čevlji so kakor gorški potok lahko drsali po kamenju. Nenadoma je Roman z glavo udaril ob skalo, da je čelada zavzvenela kakor pločevinast lonec. V bližini je zadrdrala težka strojna.

— Naju išče, — je pomislil Roman in ranjenca potegnil v nekakšno globel. Iskalo letalo je spet vrglo na samostan tvor bomb. Roman je izvelkel iz torbice kosček čokolade, ko pa je zaduhal njen vonj, jo je položil nazaj. Čutil je, da mu gre na bruhanje. Vsak hip je požiral slino in se šilil, da ne bi mislil na svojo slabost. Odločil se je, da bo prižgal cigareto. Komaj je segel po njej, se je spomnil, da v vžigalniku ni več bencina. Kljub temu je nekajkrat kresnil, nato je cigareto ježno vrgel na tla.

Sele ko je sedel, je čutil, kako strahno je utrujen in slab. Tema je bila taka, da je kar bodla v oči. Spet je pomislil na svoj razbit tank. V zadnjem delu vozila niso imeli municije, spanzerfausta pa je udaril naravnost tja. Zato ni bilo eksplozije. Kljub temu je granata sunila tank v kotanjno. Prevrnilo so se in obstali z bokom naslonjeni na kamnito škarko. Pokrov se je odprl kar sam. Stefan in Vitek sta bila mrtva. Premišljal je, kaj naj stori. S težavo je izvelkel ranjenca Andreja. Sele takrat je skozi raztrgan kombinizon opazil veliko luknjo v prijateljevem boku. Objel je Andreja in njegovo roko potegnil preko svojega vratu na ramo. S prsti je krčevito držal od krvi spolzko prijateljevo dlan.

— O —

Tank je bil zadet že v mraku, noč pa je nastopila prečudno hitro. Potem sta se vlekle nekam, kjer naj bi bila njuna prava smer, in sicer proti poljskim edincem. Brez ure merjenj časa je mineval, a svojih nista našla. Nazadnje je Andrej nehal predstavljati noge in se vrgel na raztrgano tla. Roman ga je potegnil v tole votlino in tako je sedaj počival ob svojem umirajočem prijatelju. Počasni je približal roko in se dotaknil njegovega obraza ter se prepričal, da ima Andrej usta široko odprta. Kmalu je ranjenca zastokal, nato pa je bilo slišati strahno pridušeno hropenje.

— Ne smem dopustiti, da bi tukaj umrl, — je Roman na vso moč prepričeval samega sebe. — Stekel bom srajco in ga obvezal. Vsaj kri ne bo tako hitro odtekala!

Zvil je srajco kakor vrv in z njo močno prevzel Andreja nad boki. Ranjenec je zastokal, vendar je spet kmalu začel pridušeno hropiti.

Okoli njiju je bilo vse tiho.

Nekje v daljavi so bobneli topovi, katerih odmev pa ni segal do Romanovih čutil.

Bila sta popolnoma zgubljena v tej preleteli dolgotrajni noči, ki jima je jemala razgled in zadnje moči. Roman se je zavedal, da počiva pravzaprav čisto blizu Nemcev, da bi zado stovala le četrtina tega ubijajočega marša in bi našel na njem. Enakomerno Andrejevo hropenje je nekako pomirjalo misli in dovoljevalo bolj jasno kot kdajkoli prej premišljati o njuni situaciji. Roman je nenadoma pomislil, kaj pravzaprav v tem trenutku počne človek, ki je ustrešil v njihov tank. Najbrž sedi v svojem skrivališču in kakor volk čaka novih žrtev. Najbrž je pričrpan, da je odprl tank v globoko kotanjo in da vsa posadka pri sv. Petru že uživa ob steklenicah piva.

— Preteklo vendar, — je zagodnjel Roman in stisnil zobe. Moram rešiti Andreja ali pa... skočiva na mine in končava v hitlerjevskem ujetniškem taborišču. Tako ali drugače, tukajje ne bova čepela do jutra!

Mukoma je drobno Andrejevo telo spravil na svoja pleča, zbral vse moči, se dvignil in široko razkoračen obstal. Vojaški jopič brez srajce, je v vrzeli praskal speteno kožo in povzročal živalsko srbenje. Roman se je do krvi ugriznil v ustnico in se pogljal naprej kakor konj, ki vleče težak tovor. Hodil je, na hrbtu je nosil tovarišovo telo. Znoj ga je slepil in oči so ga pekle kakor od ostre milnice.

— Mogoče pa hodim naravnost proti področju Monte Cassina in se znajdem tam kot prvi živi Poljak? — se je pogovarjal sam s seboj in se spottikal na neravnih poti.

— Kam sploh greva, kam gremo mi vsi? Jaz, Andrej na mojem hrbtu, ves naš korpus? Mar je res vredno tako pozno ponoči, s pekočimi očmi, umirati? — je za hip pomislil, a se je tega naglo otresel.

Kmalu sta se znašla pred skalnato steno. Roman je položil prijatelja na zemljo in sedel k njemu kot zvest pes. Sele ko se je dotaknil tovariševe glave, se je spomnil, da je njegova čelada ostala v votlini.

— Vrag naj vzame še čelado! Najbolje, da Andreju sežujem še čevlje in odvrnem torbico, bo vsaj lažje, — je razmišljal in negotovo segel k Andrejevemu nogam, da bi mu razvezal čevlje. Vendar je takoj odtegnil roko, ker je Andrej silovito zahrpel in s skoraj otroškim, neoblegnim glasom zaječal: Mama...

— O —

Se dolgo potem je Roman brnel v usneš odjek te besede — v človeškem življenju tako pomembne besede. Na Poljskem ima Andrej še mater, ki ga želi in leta pričakuje. S prsti si je obrisal nekaj solz, potem je pogladil prepoteni Andrejev obraz.

— Eh, Andrejček, ti suhec dvajsetletni! Koliko solza je tvoja mati že prelila ob misli nate? Pa moja? Če bi starka v daljni Poljski vedela, da te ranjenega v bok nosim na plečih, skozi temno, zahrbtno, krvi žejno noč, nekam v neznanje! Če bi vedela...

— O —

Tank je bil zadet že v mraku, noč pa je nastopila prečudno hitro. Potem sta se vlekle nekam, kjer naj bi bila njuna prava smer, in sicer proti poljskim edincem. Brez ure merjenj časa je mineval, a svojih nista našla. Nazadnje je Andrej nehal predstavljati noge in se vrgel na raztrgano tla. Roman ga je potegnil v tole votlino in tako je sedaj počival ob svojem umirajočem prijatelju. Počasni je približal roko in se dotaknil njegovega obraza ter se prepričal, da ima Andrej usta široko odprta. Kmalu je ranjenca zastokal, nato pa je bilo slišati strahno pridušeno hropenje.

— Ne smem dopustiti, da bi tukaj umrl, — je Roman na vso moč prepričeval samega sebe. — Stekel bom srajco in ga obvezal. Vsaj kri ne bo tako hitro odtekala!

Zvil je srajco kakor vrv in z njo močno prevzel Andreja nad boki. Ranjenec je zastokal, vendar je spet kmalu začel pridušeno hropiti.

Okoli njiju je bilo vse tiho.

Andrej je zaječal. Roman ga je prijel za zapetje. Roka je bila hladna in suha. Čutil je počasen, oslabil utrip, ki je komaj prodiral od nekod iz globine telesa.

Nad njima so spet preletela letala. Cez hip so padle bombe. Po ne vem katerem se postanku se je začelo svitati. Čisto nepričakovano se je izza skalne stene razlil kakor biser čist zrak. Roman si je otiral preznjene oči. Sele sedaj je zares videl. Hodila sta po plitki dolini, kot z girlandami prepletenimi s telefonskimi žicami. Ne daleč od njune poti je, rešeno vseh skrbi, ležalo truplo ameriškega pilota. Mrlič je bil brez obraza. Roman se je zamaknil vanj kot hipnotiziran. Po vsem truplu so gomazeli črvi. Leži so iz rokavov, v rojih prihajali iz čevljev in se kot živi prstani vili okoli razjednih prstov na rokah.

Naglo se je zdanilo. Surovo brez vsakega prehoda se je rodil dan. Roman se je zalotil ob demravici, toda takoj nato je spet odprl utrujene oči in od

(Nadaljevanje na 8. strani)

IZREDEN SLOVENSKI KULTURNI JUBILEJ

V dejavnosti Slovenske matice sto let slovenskega kulturnega razvoja

Potreba po nadaljevanju matičnega dela je ostala tudi v sedanji dobi

Preteklo leto je Slovenska matica slavila svoj visoki jubilej — stoletnico (1864-1964). Slovenska proslava stoletnice je bila proti koncu leta. Ob tej priložnosti sta izšli tudi dve krasni publikaciji: Slovenska matica 1864-1964 (Zbornik razprav in člankov. Uredil France Bernik) in Bibliografija Slovenskematičnega 1864-1964. (Kronološki pregled in stvarno kazalo. Sestavil Jože Munda.) O obeh knjigah bi bilo treba obširneje spregovoriti, vendar pa za sedaj vsaj nanje opozarjamo. V zborniku Slovenska matica je predsednik prof. Anton Melik napisal avd, ki je strujen pregled dejavnosti SM, pa ga zato tu skoraj v celoti ponastiskujemo.

Praznujemo stoletnico dela Slovenske matice.

Upravni odbor je štel za primerno, da odmeri dober del svoje društvene dejavnosti pravičnim za praznovanje stoletnice njenega obstoja in dela. Seveda ob izdatni pomoči naših ljudskih oblasti. Sklenili smo, da posvetimo nekatere nove knjige, ki smo jih pripravili, tej stoletnici, da s tem opozorimo na ta praznik. Posebno pozornost smo pri tem koncentrirali na dve ediciji, ki smo jih že zgodaj vzele v program. Ena od teh je Bibliografija vseh spisov, kar jih je izdala in založila Slovenska matica v obdobju 1864 do 1964. V sto letih svoje kulturne dejavnosti. Drugo delo v tem programu je priročnik zbornik Slovenske matice, ki obsega sintetični pregled vseh tedajšnih, zbran in prikazan z vidika, kaj je društvo pripravilo in dalo na svetlo v vsem obdobju svojega dela od ustanovitve do danes. Zoran in prikazan je z vidika kulturnih področij, ki se je v njih uveljavljala literarna dejavnost, delavci, od leposlovja, slovstvenih zgodovine in drugih znanstvenih področij do šolskih učnih knjig, ki so v prvih časih tudi morale biti na brigi matičarjev. Poudariti moram, da smo te

matice knjižnice. V devetdesetih letih se pojavijo nove velikopotezne stvari. Ustanovili so s pomočjo mecenata Antona Kneza Knezovo knjižnico v Levčevem urejevanju, izhajali je začela Glasjeva Zgodovina slovenskega slovstva, Slovenska zemlja z Rutarjevimi knjigami in Slovenske narodne pesmi v strokovni redakciji. Leta 1899 se prvič pojavijo nova knjižna kolekcija Zbornik V. beletirji se poročajo leta 1896 Fran Govkar, leta 1898 Franc Kaver Meško in Anton Medved, leta 1900 že Ivan Cankar, kasneje tudi Milan Puhelj. V prvem desetletju novega stoletja dosežejo matične izdaje visoke predvojnove dobe. Takrat so v Matlici izšla najlepša Cankarjeva dela: Tujci (1901), Na Klanec (1902), Življenje in smrt Petri Novljana (1903), Kriz na gori (1904), Martin Kačur (1906) ter Novo življenje (1908). V matičnih izdajah izhajajo tudi Trnava, Prijatelj, Janka slebingerja, izhajajo začne Slovenska bibliografija, zbirka Prevodi iz svetovne književnosti, v kateri smo dobili med drugim Tolstolevo Moč teme, Prijateljev prevod Puškinovega Onjgina, Funktov prevod Shakespearovega Kralja Leara. Izšli so Josipa Vošnjaka Spomini. Leta 1912 izide Vladimir Levstika prevod Dostoevskega Zapiskov iz mrtvega doma, a leta 1913 Podlimbarskega roman Gospodin Franjo. V naglem zaporedju izide vrsta dobrih Zbornikov znanstvenih ter poučnih spisov. Leta 1906 začne Slovenska matica izdajati Hrvatsko knjižnico.

Prva svetovna vojna je skoraj za štiri leta pretrgala to plodno in visoko kvaliteto matično delo, ki je bilo doseženo s prehodom v novo stoletje evropske visine. Zaprteba Podlimbarskega Gospodina Franja je bila združena z razpustom in konfiskacijo vsega matičnega imetja. Od tega udarca si Slovenska matica še dolgo leta po vojni ni mogla opomoči. Toda uveljavile so se važnejše stvari. S propadom Avstrije in ustanovitvijo Jugoslavije je nastopila nova doba ter možnost ugodnejšega kulturnega razvoja, dani nas je silno prizadevalo, ko se je v prvo Jugoslavijo vključila samo krna Slovenija brez Primorske in Slovenske Koroške. Ustanovili smo univerzo v Ljubljani in potem še druge visoke ter drugačne šole in priključili v življenje raznovrstne kulturne ustanove, končno tudi Slovensko akademijo znanosti in umetnosti. Ves ta široki napredek v prosveti in kulturi je sprostil naše kulturne sile, da so si ustvarile nove kulturne, bodi znanstvene, bodi umetnostne ter prosvetne zavode, ki so vzeli v svoje funkcionalne območje marsikaj iz nekdajšnjega delovnega področja Slovenske matice.

Vendar se je izkazalo, da je Slovenska matica še vedno zelo močno žarišče kulturne dejavnosti in v obdobju med obema svetovnjima vojnama je izdala obilo del, bodisi izvirno leposlovnih in prevodov iz svetovne lepe književnosti, kakor tudi originalnih znanstvenih ter poljudnoznanstvenih del.

Po letu 1945 je z zmago socialističnega družbenega reda bilo sprva videti, kakor da bodo na novo organizirane družbene založbe docela nadomestile matično delo. Pa se ni zgodilo. Marveč je ostala potreba po nadaljevanju matičnega dela v smislu pripravljanja, organiziranja ter

izdajanja takšnih del, kakor so bila od nekdaj v območju kulturne kolektivna v Slovenski matlici. In tako vidimo nove edicije iz zgodovine književnosti, iz območja imenovanj narodnih znamenitosti, prosvetne literature, zlasti iz Shakespeara, iz območja Vesane besede pa v okviru Filozofske knjižnice, ki se je koncentrirala zlasti na starejšo dobo. Prizadevanje Slovenske matice se je razširilo tudi na znanstvena raziskovanja o glasbi ter na zgodovinska poročila in razprave iz preteklosti te lepe umetnosti. Nemara je treba obžalovati, da je bilo manj uspešno matično stremiljenje, da bi prispevala za potrebe našega časa tudi dela in raziskave s področja naravoslovni in tehnični ved, ki so sku-

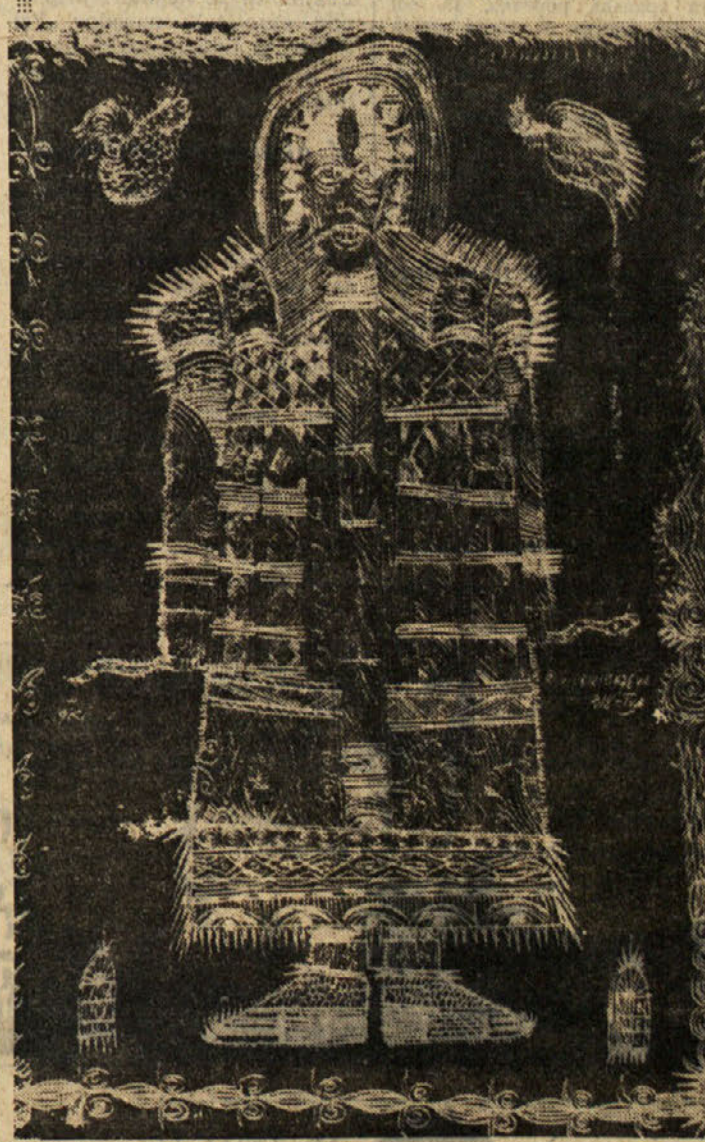
paj z novimi znanstvenimi prizadevanji prevzele tako ogromne vloge v gospodarstvu.

Zvesta tradicija želi Slovenska matica, da sodeluje v književni proizvodnji tudi s posameznimi deli belestričnega značaja, dasi seveda na tem področju ne more biti težilke njene izdajatelj-skega prizadevanja.

Upravni odbor Slovenske matice pošilja pričujoči zbornik ob stoletnici ter bibliografijo v posebni knjigi med svoje člane in sodelavce, med podpornike in bralce sploh. Pošilja ti dve knjigi z željo, da bi bil vsem dostojen spomin na plemenito kulturno prizadevanje naših prednikov, obenem pa zrcalo njihovih uspehov ter končno dokumentarno potrdilo o kulturno-prosvetnem delu, izvršenem v sto letih.

LEPO PRIZNANJE

(Jože Horvat-Jaki v «Die Weltkunst»)

Ugledna nemška revija «Die Weltkunst», ki izhaja v Münchnu se je s svojo decembrsko številko predstavila z veliko, v krasnih barvah reproducirano sliko Jakija (Jožeta Horvata), ki ga naši čitatelji poznajo po marsikateri reprodukciji in tudi po vseh, ki jih je naš list o njem objavil. Slika je objavljena na naslovni strani, medtem ko revija objavlja še obširen članek, ki ga je napisal dr. Horst Richter, pisec dokaj podrobno analizira umetniški razvoj Jakija, ki ga v naslovu članka imenuje «der naive Phantast aus Slowenien» — naivni

fantast iz Slovenije. Dr. Richter pravi med drugim, da je težko postavljati Jakijevo delo v katerikoli umetniški tok. Pri njem je večkrat videti skupnost mnogih aspektov, kot pri Piccasu, vendar ni nikake odvisnosti. Lahko bi tudi navajali druge, toda tudi tu je razlika.

Revija objavlja še tri reprodukcije Jakijevih del. Vsekakor je za slovenskega umetnika še sama objava lepo napisanega članka v tako odlični reviji krasno priznanje. (Na sliki: Svetnik. Reprodukcijska v reviji «Die Weltkunst».)

V MARIBORU DON PASQUALE S TRŽAČANI

Ko so pred nedavnim v mariborskem gledališču uprizorili Donizettijevo opero «Don Pasquale», je bil pri tej uprizoritvi delež umetnikov iz Trsta zelo pomemben. Dirigiral je Boris Svára, sin tržaškega pevovodje Vlada Seare, režirala je Ondina Otta-Klasičeva, Norino pa je pela Mileva Pertotova, hčerka Milana Pertota.

Poročevalce o te predstavi napisal, da je bilo po dolgem času čutili ob premieri več kot siljudo zanimanje: v zrakih je bilo čutiti tisti magični učinek gledališča, bilo je čutiti tisto rahlo naselektrano vzdušje, zanimanja in izpolnjenih pričakovanj, čutil se je potreben kontakt med izvajalci in občinstvom.

Dirigent Boris Svára je predstavo muzikalno zelo dobro nastudiral ter ji dal verno stilno podobo in zadosti duhovitosti in poleta.

Ondina Otta-Klasičeva, ki jo sicer poznamo kot odlično in izkušeno pevko, se je pri tej priložnosti spoprijela z režijo in poročilo navaja, da «presemetljivo dobro». Poleg odgovora na vprašanje kaj je znala tudi uspešno rešiti vprašanje k a k o. Predstava je bila režijsko gledko tekoča, začnena z mnogimi dobrimi domisleki.

V vsakem pogledu prav ljubka Norina je bila Mileva Pertotova, Glasovno sveža in pri-kupna, tehnično zanesljiva, igral-sko živa in prepričljiva.

Boris Svára

Ondina Otta-Klasičeva

Mileva Pertot

Tržaškim umetnikom v Mariboru iskreno čestitamo k uspehu. Zeleni bi si, videti jih kdaj tudi v Trstu.

Celjska Mohorjeva družba

Mohorjeva družba se drži ustaljene stoletne tradicije in vsako leto izda redno knjižno zbirko, namenjeno najširšemu krogu slovenskih bralcev. Te njene knjige so zato nezahtevne, prave ljudske izdaje, zato preprosto opremljene, zato pa skrajno poceni. Čeprav ni rečeno, da fudite te knjige ne bi smele biti boljše, pa vendar z njimi opravlja Mohorjeva družba svoje poslanstvo: približati naše knjige resnično najbolj širokemu krogu bralcev, predvsem kmečkega podeljila, in mu nuditi nekaj duhovne hrane.

V skladu s svojo tradicijo je na prvem mestu letošnje zbirke «Koleadar», ki se tudi v svoji notranji ureditvi drži dosedanje oblike in vsebine. Koleadar vsebuje poleg običajnih koleadarskih podatkov nekaj uvodnih političnih člankov, nekaj člankov o zanimivih dogodkih doma in po svetu. Nekaj sestavkov je spominjskega značaja, nekaj pa je tudi literarnih prispevkov.

Druga knjiga «Slovenske večerice št. 115», vsebuje povest Janeza Kmetja «Dom pod Borštom». To je ljudska povest iz kmečkega življenja, prva Kmetova daljša povest kot izzvezo iz spremne besede, obravnavajoča družinske tragedije iz Suhe Krajine.

«Stara Pokljuka in druge povesti», delo Antona Kocjančiča je morda bolj zanimiva knjiga. To zaradi tega, ker je prva avtorjeva tiskana knjiga, na žalost posmrtna, avtor pa je bil kmet, doma iz okolice Bleda. V spremni besedi nas urednik Janko Moder seznanja s pisateljem, ki se je ves posvečal umetnosti, godbi, slikanju in pisanju, čeprav je bil kmet. Ko bi se mu uresničila njegova želja, da bi se lahko šolal, bi verjetno z njim dobili dobrega pisatelja. Labor njegovih povesti in črtic to izpizčuje.

Kaver Meško: «Mladim sr-cem» je naslov knjižice, ki je bila namenjena počastitvi pisateljeve devetdesetletnice. Spominila naj bi bralce na veselo in žalostne trenutke pisateljevega življenja in podčrtala njegovo vztrajnost v delu za slovensko besedo. V tej knjižici so zbrani Meškovi sestavki, ki naj bi v prerez podajali podobo Meškovega življenja. So torej le drobni utrinki, napisani v obliki črtic, ki pa kažejo na eni strani Meškovo trnovo življenjsko pot, na drugi pa način njegovega pisanja. To je lepa knjižica, za katero ima zaslug tudi Viktor Smolej, ki jo je pripravil za tisk.

In še zadnja knjiga letošnje zbirke Mohorjeve družbe: drugi del Slovenske pesmarice, ki sta jo pripravila Luka Kramolc in Matija Tome.

Naslovna stran zbornika Slovenska matica

Dva tisoč milijonov ljudi ne ve kaj je poljub

Konvencionalni in obredni poljubi

Eksotični narodi izražajo svoja ču-

stva z drgnjenjem nosov - Indijska nevesta mora obvladati «64 posebnih

umetnosti» preden se poroči - Filmski poljubi so dandanes krajši kot nekoč

Na tisoče let se že ljudje poljubljajo. Od zibelke do groba. Mladi, stari, revni, bogati, otroci, možje, ženske, mladeniči in starčki, dekleta in matrone — vse se poljubuje.

Vendar pa ni povsod poljub enak in tudi nima vsak poljub enakega pomena.

Kdo bi vedel, kdaj so se ljudje začeli poljubljati? Ve pa se, da so stari Grki poznali poljub in tudi stari Rimljani so s poljubom izražali svoja čustva, svoje spoštovanje. O tem so ohranjeni sledovi tudi v starih zapisih.

Dandanes pomeni poljub znamenje ljubezni, dokaz spoštovanja in prijateljstva, a tudi potrditev sprave in pomirjenja. Krščanska vera pa ra- bi poljub celo pri nekaterih svojih obredih. Kot je to pri- mer za veliko noč, ali poljub- ljanje prstana na roki sveče- nika ali pa poljubljanje nog, ali papeževnega čevlja.

Nekdaj je bilo zelo razširje- no poljubljanje rok. Kavalirji so ob določenih priložnostih poljubili svoji dami roko, bo- disi zaradi tega, ker je pač tako veleval bon-ton, bodisi tu- di v starih zapisih.

di «iz lastne notranje potrebe in želje».

V srednjem veku je pome- nil poljub potrditev sklenjene pogodbe in torej dokaz zaupa- nja. V Novem testamentu je posebno znan «Judežev po- ljub», ki pa ima ravno nas- proten pomen.

Kdor poljublja, ima več od življenja

Toda, razen konvencionalnih in obrednih poljubov, je v vsakdanjem življenju še vrsta raznih vrst poljubov, ki ima- jo vse drugačen namen in pomen. Kot na primer po- ljub, ki ga da mati svojemu otroku, ali pa otrok materi, ali poljub ob slovesu, poljub ob snidenju ali obenem z izra- žanjem voščila. K takim po- ljubom štejemo tudi poljub, ki ga da mož svoji ženi ob odhodu z doma ali ob povrat- ku domov.

Nazadnje pa ne smemo po- zabiti na poljube med zaljubl- jenci, ki se razlikujejo glede na temperament, okoliščine razpoloženja, in so raznih «di- menzij» in stopenj: od bož- nih, tako rekoč ukradenih, do vročih in strastnih, ki «odpi- rajo vrata sedmih nebes». Kdo bi jih mogel naštet! In podrobneje opisati!

Vsekakor je res, da poljub sladi naše življenje in kdor se poljublja, ima vsekakor več od življenja.

Milijoni ljudi ne poznajo poljuba

Čeprav nudi poljubljanje človeku toliko ugodja in slad- kosti, je pravzaprav le majhen del človeških bitij, ki živijo na različnih straneh naše Zem- lje, ki poznajo te vrste užit- ke. Komaj kakih 800 milijon- ov. Vsem drugim sto in sto milijonom ljudi pa se niti ne sanja o tem, kaj pomeni po- ljub. Med te lahko štejemo na primer ogromno množico Ki- tajcev, ki izražajo svojo na- klinjenost, simpatijo in lju- bezen s tem, da se med se- boj z nosovi narahlo podrgne- jo. Kitajcem so v tem podob- ni tudi Malajci, Polinezijski, Eskimi in še nekateri pripad- niki eksotičnih narodov. Vsi ti živi in tudi umrjejo, ne da bi kdaj koli okusili slast po- ljuba.

Z ukradenim poljubom tega glavo

Indijci, ki se namerava po- ročiti, mora najprej dokazati, da obvlada «64 posebnih u- metnosti». Šele ko se teh u- metnosti dobro nauči, je usposobljen postati dobra za- konska družica. Med te «po- sebne umetnosti» spada tudi poljubljanje. Vendar pa ima poljub pri Indijcih bolj cere- monialen pomen in je manj izraz nežnosti in ljubezni, kot pri nas.

Dandanes že zdaleč ne da- jejo ljudje poljubu takega po- mena in ga ne jemljejo tako resno, kot je bilo to v davni preteklosti. Pri starih Grkih, ki so bili glede morale sila natančni in strogi, je tvegal mož, ki si je drznil na jav- nem prostoru poljubiti kako žensko, svojo glavo. Če so ga zasačili pri takem dejanju, so ga brez usmiljenja «po krat- kem procesu» obsodili na smrt in ga obglavili.

Se pred nekaj sto leti je veljal ponekod poljub vse kaj drugega kot blaženost. Zakon- ci, sorodniki, znanci in prija- telji so se vseprek in ob sle- herni priložnosti objemali in poljubljali. Med nekimi narodi pa je morala žena poljubiti ob slovesu kolesa voza, s ka- terim se je njen mož odpeljal na potovanje.

Ponekod na Češkem in Mo- ravskega je bilo dolga stoletja v navadi, da je morala ne- vesta, preden je zapustila očetov dom, za slovo obhoditi vse prostore domače hiše in po- ljubiti vse domače s služni- čadjo vred, poleg tega pa še vse kose opreme, ter celo ži- vino.

Poljub in film

Važno vlogo ima poljub v današnjem filmu. Skoro si ne moremo misliti filma, v ka- terem se ne bi poljubljali. Se- veda je tudi današnji «filmski poljub» precej drugačen od o- nega, ki je bil še pred nekaj desetletji. Predvsem niso dan- danes poljubi v filmu tako dolgi kot nekoč. Vse življenje poteka bolj naglo kot nekoč. Hitreje se vozimo, hodimo in letamo, jemo in se seveda tudi poljubljamo.

Poljub - 22.000 bakterij

Pri poljubljanju pa najbrž nihče ne misli tudi na nevar- nost, ki se ji pri tem izpo- stavlja. Nihče ne pomisli na to, da se s poljubom prena- šajo tudi vsake vrste bakterije. Včasih tudi škodljive. Nedol- go tega je neki ameriški bak- teriolog izračunal, da vsebuje vsak poljub nič manj kot 22.000 bakterij.

V pomirjenosti vsega poljub- ljačnega se občinstva pa je treba tudi povedati, da je zna- meniti ameriški «lovec na mi-

krobe», Paul de Kruif ugotov- il, da vsa ta množica mikro- bov človeku ne more v taki meri škodovati, ker ima vsako telo prav tako številno in močno obrambo, ki slaher- ga sovražnika najčesteje že v kali ugonobi.

Znani ameriški Gallupov za- vod pa je v zvezi s poljubi izračunal, da se vsak človek poljubi v svojem življenju povprečno 56.000-krat. Nekat- ri seveda več, drugi pa seve- da zato manj.

S. A.

Slavni ameriški filmski igralec in pevec popev Frank Sinatra je velik ljubljenelec in ljubitelj žensk. Pravijo, da se je «ženil» s tolikimi, kolikor je bilo dni v letu. No, ker nismo računovod- je, prepuščamo statistike dru- gim. Seveda niso bile vse žen- ske očarane in navdušene nad svojimi izkušnjami z njim. Pred- vsem pa so bile nad njim razo- čarane njegove žene. Prva, Nan- cy Barbato, je izjavila, da je tak Don Juan, ker misli, da je grd in hoče z osvajanjem pre- magati svoj čut manjvrednosti

in preganjavo. Ava Gardner je dejala, da je domišljav, jezljiv in nasilen. Tiste, ki so se z njim samo «ženile» pa niso tako stroge. Tako je Judy Garland re- kila, da «razume ženske»; Lau- ren Bacall, da je zelo ljubezljiv, čeprav tudi poln muh. Zelo u- godno mnenje je izrekla o njem Raffaella Carrà, ki je pred krat- kim igrala z njim v filmu «Von Ryan's Express» in ki je bila z njim vedno v družbi tudi v pro- stem času. Raffaella se je vrni- la pred kratkim v Italijo in saj jo je povabil Sinatra v Las Ve- gas. To dokazuje, da njegov čar še vedno deluje, čeprav bi bil lahko oče temu mlademu de- kletu. Na silki vidimo tega po- staranega Dona Juana, kako ob- hema mlado deklico Raffaello. Kdo ve, ali mu ni marsikdo, ki je že «srečal Abrahama», malce nevoščljiv.

Kratke zanimivosti

★ **POVEČANA RADIOAKTIVNOST**

Zadnje jedrske eksplozije v atmosferi pred podpisom mo- skovske pogodbe še vedno učinkujejo. To je odkrilo poročilo znanstvene komisije Združenih narodov. Količine radioaktivnega pepela ni bilo nikoli tako močno kot leta 1963, to je trikrat večje, kot leta 1961, in po izjavah britanskega odbora za zdravstvene raziskave se je povprečna koncentracija strupenosti 90 v kosteh angleških otrok, ki živijo v najbolj deževnih okrajih, med leti 1962 in 1963 podvojila. Toda letos bi morala začeti radioaktivnost upadati.

★ **KRAJ ZLOČINA - CAMPING**

Marsikdo se še spominja zločina na kmetiji GrandTerre v francoskem okrožju «Basses-Alpes». V noči 4. avgusta 1952 so umorili Sira Jacka Drummonda, njegovo ženo Lady Ann in hčerko Elizabeth, ki so postavili tam šotor. 15. novembra 1953 je lastnik kmetije Dominici priznal, da je umoril Angleže, nato pa je svoje priznanje prekril. Porotno sodišče ga je leta 1954 obsodilo na smrt, leta 1957 so ga pomislili, leta 1960 pa izpustili. Sedaj preživlja mirno svoja stara leta v nekem domu za starčke v Dignu. Medtem je kmetija menjala gospodarja in letos jo bodo spremenili v camping. Vprašanje pa je, s kakšnimi občutki se bodo nastanili v njem razni taborniki.

★ **POLICIJA JE VČASIH SLEPA**

Kot vemo, so prometni redarji tudi pri nas čisto zelo «na- tančni» in tudi pikolovski. Dovolj je če parkiraš avto nekaj minut dalje, kot je predpisano, pa že plačaš globo, saj te čaka skoraj gotovo znani listič pod brisalcem. Ko pa gre za velike stvari, ko kak starček leze čez zebrašni prehod in ga avtomob- list ali še raje skuterist podere na tla, tedaj pogosto ni ne duha ne sluha o policaji. To se seveda dogaja povsod po svetu, kar priča tudi naslednji dogodek: Arthur Bratten, taksist v Los Angelesu v ZDA, je vozil v svojem taksiju potnika, ki je nenadoma nameril nanj pištolo in zahteval, naj mu izroči dnevni izkupiček. Šofer je tedaj začel dirjati in kršiti vse pro- metne predpise, a noben policaj ga ni ustavil. Prehitel je razne avtomobile na desni, dirjal naprej, ko je semafor kazal rdečo, napravil je kakih deset obratov v obliki črke U, močno prekosil omejitve brzine, a policaja ni bilo od nikoder. Končno se je prestrašil tat in skočil iz avta ter zbežal.

★ **ODKRITA TAJNA «GIOCONDE»**

Pravijo, da je avstralski zdravnik G. S. Hayes, načelnik zdravstvene službe v mestu Brisbane, odkril tajno Mone Lize, ki ji pravijo tudi Gioconda. Zdravnik je pregledal ustne neke njegove sosesčanke, katere nasmeje je podoben tistemu, ki ga milijoni ljubiteljev lepih umetnosti občudujejo na slavni Leonar- dovi podobi v Louvru. Ta nasmeje je posledica malega incidenta, ki se je pripetil mišici na gornji ustnici. V resnici niso mišice okrog ust popolnoma simetrične, kar lahko povzroči neke vrste «neravnovesje» v izrazu lica. «Tako se je pojasnil očarljivi nasmeje moje pacientke in tudi nasmeje Mone Lize», je izjavil zdravnik.

★ **ALKOHOLIZIRANI PRAŠIČI**

Neki francoski kmet iz kraja Olemps je že več kot deset ur iskal tri izmed svojih zelo dobro opitanih prašičev, ki so zginili iz svinjaka. Kasneje jih je našel v kleti crknjene, ker so izpili preveč vina in se opijani. S čenani so odgriznili čep ne- kega sode, v katerem je bilo okrog 150 litrov vina, ki se je razlilo po tleh in so se ga tam prašiči «nasrkali».

★ **UKRADLI SO MRLIŠKI VOZ**

Ravnatelj nekega dobro vpeljanega pogrebnege zavoda v Dijonu v Franciji se je zelo začudil, ko je opazil, da je izginil izpred njegovega podjetja mrliški voz s katafalkom in venci vred. Kasneje se je izvedelo, da sta ukradla voz dva univerzi- tetna študenta, ki sta šla «na izlet». Kaj vse si mladi ljudje izmislilo!

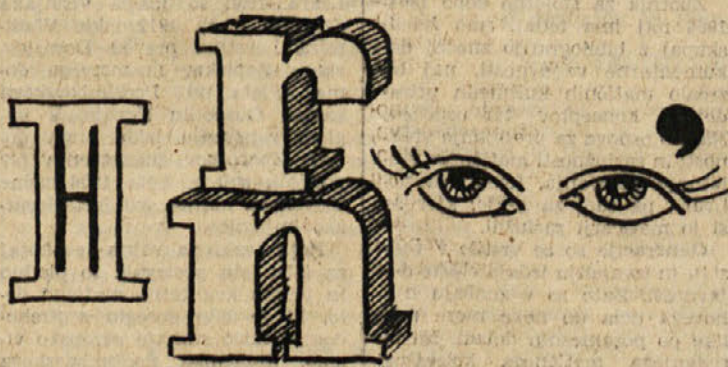
★ **BOGATA DEDIŠČINA**

Znani ameriški bogataš John Rockefeller, ki je umrl maja 1960, je zapustil ogromno dediščino. Sedaj so izdali davčne dokumente o tej dediščini, iz katerih se vidi, da znaša okrog 90 milijard lir. Največji del te dediščine je dobil Rockefellerjev sin Nelson, sedanjí guverner newyorške zvezne države, ki je tudi eden izmed glavnih voditeljev Republikanske stranke.

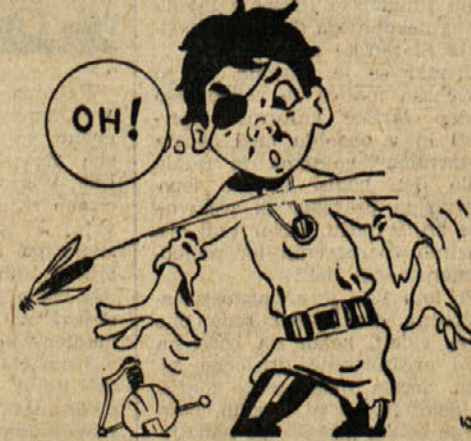
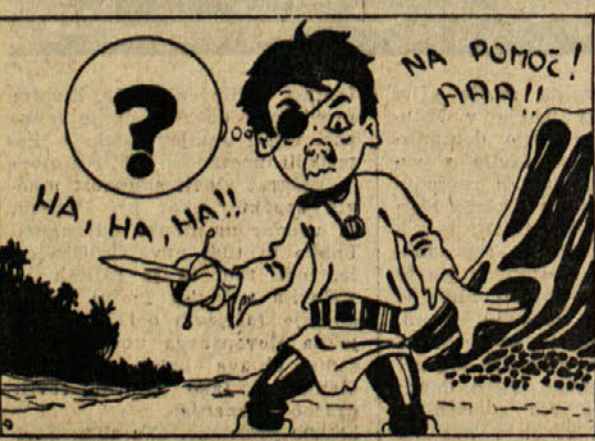
★ **PODJETNI PRINC KAREL**

Angleški prestolonaslednik princ Karel ni ravno revež; saj ima 56.000 ha polja, nekaj gradov, pol ducata palač in še razne druge dohodke. Tako ima na primer v Londonu brivnico, pivni- co in celo malo trgovino, v kateri prodajajo ocvrta krompir. Toda vse kaže, da ima princ zelo veliko trgovsko žilico in da mu vse to, kar ima, še ni dovolj. Pred kratkim je prodal še svoje zasebne zapiske neke zalozbi, da mu jih objavi. Seveda bo lahko užival vse te dohodke, včevši plačilo za svoj dnevnik, ko bo polnoleten.

REBUS

Rešitev iz prejšnje številke: TRAFALGAR

Veljaven od 17. do 23. januarja

OVEN (od 21.3. do 20.4.) V tem tednu boste navezali nove čustvene odnose. Pa- zite, da ne boste po- vzročili ljubosumnos- ti, ki bi prinesla zdražbo. V družini boste nameravali urediti neki načrt, a se ne- boste strinjali z vsemi. Bolje po- jde na delu.

BIK (od 21.4. do 20.5.) Ne smete poza- biti na svoje lju- bezenske obljube, da ne bo nastal prepri- V razgovorih z lju- bljeno osebo bodite taktni, ker je precej občutljiva. Na sploš- no boste polni veselja do živ- ljenja in optimizma, čeprav vas bodo prijatelji užalili.

DVOJKA (od 21.5. do 20.6.) Nepričako- vano boste srečali osebo, ki ste jo ne- koč imeli radi, kar vas bo nekoliko spravilo iz tira. Skušajte se mal- ce zabavati in poudite v druž- bo, da preženete črne misli. Sklenili boste neko kupčijo, pri čemer pa ne boste imeli sreče.

RAK (od 21.6. do 22.7.) Zelo si želite no- vih poznanstev, zara- di česar boste postali bolj podjetni. Zato u- temenite srečati lju- bljeno osebo. Sploh je čas ugo- den za okrepitev ljubezenskih in prijateljskih zvez. Na delu boste doživeli lep uspeh.

LEV (od 23.7. do 22.8.) Zvezde vam bodo ta teden zelo naklo- njene v čustvenem, družabnem in po- slovem življenju. Zato boste seveda dobre volje. Svoje veselje delite tudi z dru- gimi, kot vam pač velja mo- ralni čut. Ne bodite nervozni na delu.

DEVICA (od 23.8. do 22.9.) Izkoristite ta čas, da pojasnite ne- katere nesporazume, ki so nastali med vami in ljubljeno o- sebo. Čaka vas tudi zanimiv obisk, ali pa boste prejeli lepo pismo. Poudite v družbo prija- teljev, ki vam vsi želijo le do- bro.

TEHTNICA (od 23.9. do 23.10.) V od- nosih do osebe dru- gega spola boste ze- lo čustveni, morda tudi preveč. Včasih mora biti človek tudi stvaren. Sicer pa se je treba ozirati tu- di na leta osebe, ki jo ljubite. Na delu utegne nastati prepri- z delovodjo.

SKORPION (od 24.10. do 21.11.) Polo- žaj planeta Venera je zelo naklonjen, za- to boste prav gotovo srečni v ljubezni. Nekateri bodo ravno ta teden srečali osebo, ki jo imajo že dolgo v mislih. Teden je tudi ugoden za igranje loterije. Spo- delala bo neka kupčija.

STRELEC (od 22.11. do 21.12.) Ta teden bo vaše čustveno živ- ljenje zelo razgiba- no in boste preživeli tudi mnogo lepih uric. Na delu ali v poslovnem življenju boste uredili neke stvari, ki ste ga že dolgo gojili. Pazite, da se ne zamete prija- teljem.

KOZOROG (od 22.12. do 20.1.) Čustve- ni položaj bo ta te- den nejasen, vendar pa se nudi prilo- nost za zanimiva srečanja. Nekateri osebe, ki imajo dobre prijateljske odnose z osebo drugega spola, utegne- je te odnose spremeniti v lju- bezenske.

VODNAR (od 21.1. do 19.2.) Ta teden boste se preveč ob- kroženi od oseb, ki vas imajo rade in vam polejajo zavadi- tega celo na živca. Zato poudite po možnosti v novo družbo, da se razvedrite. V družbi bo na- stal spor zaradi nekega važne- ga nakupa.

RIBI (od 20.2. do 20.3.) Ker boste pre- več zamerljivi, boste zapadli malodušju in črnogledju. Zato se- skušajte razvedriti v družbi s prijatelji. Šli boste na neka izlet, ki vam bo ostal pre- cej časa v spominu. Na delu se izogibajte sporu.

Vzrastanje krajev

T E D E N

Pogajanja med strankami za sestavo pokrajinskega odbora in odborov v okoljskih občinah se v tem tednu še niso zaključila, vendar pa so privreda do uvođenja političnega sporazuma, ki je bil dosežen v ponedeljek. V skupni izjavi KD, PSDI, PSI in SS je rečeno, da se ta politični sporazum nanaša na sestavo tržaškega pokrajinskega odbora in odbora devinsko-nabrežinske občine, da bodo ta sporazum pregledali in odobrili izvršni odbori prizadetih strank do petka, medtem pa da se bodo nadaljevala pogajanja za sestavo upravnega sporazuma. Nekaj dni nato je bilo sporočeno, da se bodo predstavniki strank ponovno sestali ne v petek, pač pa šele v ponedeljek, ker so očitno nastopile pri nekaterih strankah določene težave. V tej zvezi je bila v četrtek v Nabrežini javna debata med KPI, PSI in SS, na kateri pa so predstavniki strank v glavnem potrdili samo svoja že znana stališča, zaradi česar data ni mogla prispevati nič novega k vprašanju, ki predvsem v zvezi z devinsko-nabrežinsko občino močno zaskrbljuje slovensko javnost, ker grozi z nevarnostjo, da bo prvič v zgodovini (če izjavimo dobro fašizma) zaradi sporazuma med KD in Slovensko skupnostjo dobila Nabrežina italijanskega župana in italijansko večino v občinskem odboru. Ta zaskrbljenost je prišla med drugim do izraza tudi v izjavi skupine svetovalcev zgoraj omenjenih in pa v izjavi župana in odbornikov dolinske občine.

O tem prečnem vprašanju je na svoji seji razpravljala tudi izvršni odbor SKGZ, na katerem je predsednik Boris Rakec tudi poročal o sestanku izvršnega odbora SKGZ in izvršnega odbora italijanske unije za Istro in Reko, ki bo prihodnjo nedeljo. Na tem sestanku si bodo izmenili mnenja o manjšinski politiki in o položaju obeh narodnih manjšin v Italiji in v Jugoslaviji. Tajnik SKGZ Bogo Samra je poročal o delu zveze v zadnjem tednu, predvsem o kulturnem delu. O goriških vprašanjih predvsem v zvezi z razlastitvami in stanje, je poročal dr. Peter Sanein, poročal pa so tudi predstavniki nekaterih komisij.

V vprašanju, ki spadajo v pristojnost Videmskega sporazuma je razpravljala stalna italijansko-jugoslovanska mešana komisija, ki se je sestala v Ljubljani. Komisija je začela s svojim delom v ponedeljek, zaključila pa je že večer, vendar do tega trenutka še ni bilo izdano običajno zaključno poročilo o razgovorih.

Veliko in upravičeno razburjenost je med tržaškimi in posebnim militskim delavstvom povzročila napoved zapora ladje delnice Sv. Roka in premostitve čez preostalih delavcev v njej v tržaški arsenal, Sindikat FIOM-CGIL je tako predlagal enotno sindikalno akcijo, da se doseže preklic te odločbe. Pri ministru za državne zadeve sta takoj protestirala in intervenirala senator Vidali in poslanka Bernaticeva, voditelji FIOM so zahtevali odločno intervencijo na tržaškem županstvu, svetovalci KPI so intervenirali pri predsedniku pokrajine, v Miljah je bilo javno protestno zborovanje, oba sindikata kovinarjev pa sta za ponedeljek napovedala enotno protestno stavko kovinarjev in pa enotno sindikalno zborovanje na Trgu sv. Antona.

Povsem nepričakovano pa je v petek zvečer prišla tudi napoved 112 novih odpustov v podjetju Crane-Orion. Tudi proti tem odpustom je takoj nastopila FIOM-CGIL.

V tem tednu se je dvakrat sestel deželni svet, ki je začel razpravo v zakonskem osnutku za postopek pri deželnem načrtovanju ter razpravljal o vprašanjih in interpelacijah svetovalcev, ki so se nanašala na uslužbence bivše ZVU, na plačilo nadurnega dela deželni uslužbenec, na sedež medicinske fakultete, na naftovod, na silnavoro itd., predsednik Berzanti pa je poročal o sklepu ministrskega sveta, ki je odobril tri zakonske odloke z normami o uveljavljanju statuta Furlanije-Jul. krajine, ki se tičejo začrtka od državnih davkov deželi, pristojnosti vladnega komisarja v deželi in na log državnega pravobranilstva nasproti deželni ustanovi. Tej seji je na povabilo prisostvoval tudi predsednik deželnega odbora dr. Berzanti, katerega je sprejel tudi predsednik republike Saragat. Sestal se je tudi deželni odbor, ki je odobril sklepe s predpisi o najemni uslužbenec, tretja deželna komisija pa je sprejela zakonski odlok o ureditvi položaja bolničarjev v bolnišnicah.

Komunistični pokrajinski svetovalci so naslovili pismo KD, PSDI, PSI in SS, v katerem zahtevajo nujno sklicanje po-

OB LEPIM JUBILEJU STROKOVNE ORGANIZACIJE NAŠIH KMETOV

Kmečka zveza v Trstu je v 15 letih opravila veliko delo v obrambi koristi svojih članov in vsega našega kmetijstva

Nekaj ugotovitev in predlogov pred občnim zborom

V petek, 15. januarja, je preteklo 15 let od ustanovitve Kmečke zveze v Trstu. Ustanovljena je bila namreč 15. januarja 1950 v kinodvorani na Opčinah ob navzočnosti številnih članov in notarja, ki je podpisal ustanovno listino. Od nove ustanove so si naši kmetje mnogo obetali. Če zdaj le bežno pogledamo nazaj, lahko ugotovimo, da niso bili razočarani. Kmečka zveza se je namreč v petnajstih letih svojega obstoja močno uveljavila kot predstavnik in branitelj koristi ne samo svojih članov, ampak vseh kmetov in vsega našega kmetijskega gospodarstva. Prav tako je v teh letih svojega delovanja Kmečka zveza dajala razne pobude, posredovala je na raznih mestih za napredek kmetijstva in si je prizadevala, da bi oblasti in pristojne ustanove imele večje razumevanje za potrebe nekega kmečkega življa. Pri vsem njem delu je ni vodila nobena strankarska težnja, saj je Kmečka zveza strokovna organizacija in so v njej vključeni kmetje, ki pripadajo raznim strankam in političnim skupnam. Ta razlika pa ne pride v Kmečki zvezi nikdar do izraza. Vsi so enakovredni člani in jih vsega šteti, jim nudi pomoč ter nasvete, ne glede kam politično pripadajo. V tem je dejstvo, da v Kmečki zvezi ni prišlo nikdar do strankarskih nasprotij, ki lahko samo škodujejo.

Po teh ugotovitvah ugotovimo, da bomo naslednji, kaj vse je Kmečka zveza napravila v petnajstih letih svojega delovanja v korist kmetov in kmetijstva na Trškem. O tem naj govorijo na prihodnjem občnem zboru, na katerem bi moralo vodstvo predložiti na samo obratno delovanje od zadnjega občnega zbora, ampak tudi seznaniti široko javnost o vsem delu Kmečke zveze od njene ustanovitve do danes.

Ob takem jubileju in spričo sedanjih razmer ter potreb tudi s perspektivo izboljšanja v širšem deželnem okviru, je potrebno, da si na podlagi dosedanjih izkušenj napravimo načrt za nadaljnje delo. Tudi o tem, predvsem o tem, bo moral razpravljati in sklepati prihodnji občni zbor. Zato pa je nujno potrebno, da o tem vprašanju malo več pišemo in da naši kmetje, zlasti člani Kmečke zveze, o teh zadevah že zdaj razmišljajo in diskutirajo. To bo najlepša in najbolj koristna priprava na občni zbor ob petnajstletnici ustanovitve Kmečke zveze, ki bo važen mejnik prav zaradi sedanjih razmer, novih perspektiv in novih nalog.

Predvsem bi omenili potrebo, da se Kmečka zveza organizacijsko osveži in okrepi. To je eden izmed glavnih pogojev, da bo ustanova lahko kos svojim nalogam in da bo lahko še bolj učinkovito opravljala svoje delo tako za zaščito interesov posameznih članov kot vseh kmetov in vsega kmetijstva. Nujno potrebno je, da ima Kmečka zveza spet v vseh večjih vaseh svoje krajevne zastopnike, ki

morajo biti glavna in stalna veža za med članstvom in vodstvom organizacije. Poleg glavnega odbora, ki običajno šteje več članov iz vseh predelov ozemlja in iz raznih vej kmetijstva, bi moral delovati tudi izvršni odbor z omejenim številom najboj delavnih poživljajnih in sposobnih članov, ki bi se lažje sestajali in sklepali kot številni člani, ki iz raznih razlogov večkrat ne morejo priti na seje. Razen tega bi morali pomisliti vodilne organe ustanove z novimi, mladimi silami.

Na sedež Kmečke zveze prihajajo vsak dan člani iz predmestja in najbolj oddaljenih krajev, kakšenkrat je skoraj eno in isto območje obilo delo. To dokazuje, kako je ta ustanova potrebna in koristna. Člani plačajo letno članarino, zdi se pa nam, da bi moral priti dohodni občni zbor tudi to zadevo realistično prasaditi in primerno sklepiti spričo znatnega večjih izdatkov. Člani se morajo namreč vedno zavedati, da je Kmečka zveza njihova organizacija, da ni državna, ne pol-državna ali javna ustanova, ki dobiva podpore od veleposelnikov, ali kapitalistov, ali drugih vsedravnih organizacij, kakor jih dobiva kakšna druga organizacija, ki uživa tudi vso podporo in naklonjenost oblasti, da ne ščiti življenjskih interesov našega kmečkega življa. Morda se naši ljudje tega ne zavedajo v zadostni meri, čeprav so lahko o tem prepričani in to lahko ugotovijo ob raznih prilikah, ko gre za splošne probleme, še bolj pa ko gre za osebne zadeve in koristi.

Prav tako moramo povedati, da smo do sedaj, v vseh petnajstih letih delovanja Kmečke zveze, opazili nazadnostno sodovanje raznih strokovnjakov s Kmečko zvezo. Prav gotovo bi Kmečka zveza še več napravila, in bo lahko še mnogo napravila, v korist kmečkega življa in za napredek kmetijstva, če bo lahko računala na sodelovanje agronomov, ekonomistov, pravnikov, geometrov, profesorjev, učiteljev itd., ne glede na razne barve in struje, ali morebitne medsebojne spore in razprtije.

Vprašanje obstoja našega kmečkega življa in napredka našega kmetijskega gospodarstva je eno izmed glavnih problemov obstoja naše narodne skupnosti. O tem so vsi prepričani, a žal se vsi tega ne zavedajo in se po tem ne ravna. Dela je še mnogo in za vsakogar. Lahko bi kar naštevali: razlaševanja zemlje, zakon 167, naftovod, luskarska zemljišča, socialno zavarovanje, strokovna in splošna izobrazba, državni prispevek, spodbudno načrtovanje, živinoreja in mleko, vinogradništvo, kletarstvo in vino, cvetličarstvo, vrtarstvo, pravično zastopstvo v uradih in ustanovah, zadrževanje oblike itd. Našteli smo kar brez reda in ne vsega, vendar je dovolj dela za strokovnjake vseh vrst.

Zaradi vsega tega se mora Kmečka zveza, ki je v petnajstih letih popolnoma opravila

la svoj obstoj, še bolj okrepiti, da bo razvijala še večjo dejavnost. S to željo pozdravljamo njeno petnajstletnico.

A. B.

BORŠT

To nedeljo, 17. t.m., bomo kot po navadi praznovali našega vaškega patrona sv. Antona. Na ta praznik pride v našo vas precej obiskovalcev iz okoljskih vasei in tudi iz mesta, posebno Tončkov in Tonček. Eni gredo najprej v cerkev k maši, drugi pa krenejo kar naravnost v gostilno, kjer dobijo dovolj jedca in pijače, ali pa v osmice, kjer točijo pristno domačo kapljico. Mimogrede naj povem, da bosta za letošnji praznik v naši vasi dve osmici. Razen Bruneta Zaharia, ki ima odprto osmico ob božičnih praznikih, bo imel osmico tudi Josip Furlan, po domače Pepi Pičcon.

V nedeljo bi morala biti tudi veselica v dvorani pri šolskih sestrah z igro v treh dejanjih »Skupno stanovanje«, ki jo priredijo domači fantje in dekleta. Zaradi odsotnosti enega igralca pa bo v igro zadnjo nedeljo v mesecu. Drugi dan po prazniku vsi Antona bodo tudi letos kot vsako leto, mladi in stari fantje in razni vaščani priredili vesel zabavni večer — pekl bo do čevapčice in srmjakove pečenke, ki jih bodo zalivali s pristnim domačim vinom, obenem pa bodo obiskali osmice. Igrali bodo domači harmonikasti.

P. J.

Pismo s Krasa

Naše kraje, zlasti obalne, je politika demokristjanske vlade razmeroma še najbolj prizadela. Prav radi bi čez to potegnili črto, a ne moremo. Od te strani ni in ne bo nikoli jamstva, da bi se Savel spreobrnil v Paola. Ali naj od demokristjanov pričakujemo iskrenost in razumevanje za naše pravice? Mi preprosti ljudje vemo, da je to nemogoče, ker iz tega gnezda že ves čas te vladavine prihaja duh no farizeizma, nacionalizma in drugih nečednostih, ki so vsa naperjena proti nam Slovincem in delovnim ljudem. Ne moremo trditi, da bi med demokristjani ne bili tudi pošteniki, a ti ne morejo in ne smejo ukreniti na svojo roko, mimo vodstva. Na vodstva pa naši preprosti pameti nihče potone sila neke od daleč, sile, ki jih ni nikjer, a so povsod prisotne.

Jot bi nam bilo, če bi ne bilo navrednih gibanj, njihovih organizacij, posledice borbe za delovne ljudi in narodne manjšine. Samo nim se moramo zadrževati za to, kar smo v teh letih dosegli. To je neizpodbitno dejstvo. Je torej tudi resnica, da samo tem navrednim silam smemo zaupati našo narodnoobrambno vprašanje. Tudi to je jasno vsakomur, ki ima še kak postojanje, narodne zavesti, pomosa in časti ter pravilnega razumevanja za našo stvar.

Pa smo se naenkrat znašli v močniku visoke in širokotezne politike, ki je naše ljudstvo ne razume in povsem, kar je preiskovalo, ne more odobravati. Pri zadnjih občinskih politih smo se znašli na volilni program Slovenske skupnosti. Češ, da bo v borbi za naše narodne pravice nedvomno kot doslej tudi v bodoče dobila zaslombo pri naprednih strankah. Nikomur od volitev ni padlo v glavo, da bo Slovenska skupnost krenila v drugo smer in iskala zavezništvo pri demokristjanih. Naj bo politika SS še tako modra in širokotezna in jo po se tako modrih nasvetih in direktivah, pošteni volilci tega ne odobravajo, ker to pomeni prejši ali slej spodrsjati in kopanje lastnega groba.

Vse kaže, da bo terminal naftovoda v Trstu

Pripravljalna dela za gradnjo naftovoda Trst-Bavarska gredo polagoma h kraju in vse kaže, da bo čez nekaj tednov delo steklo tudi na samem terenu. Po mnenju opazovalcev bodo v gradnjo pričeli že v februarju in kljub temu, da o tem ni bila še izrečena zadnja beseda, je skoraj gotovo, da bo izhodišče naftovoda v Trstu. Kot zadnji so se za to rešitev izrekli geologi: ravnetelj tržaškega geološkega observatorija dr. Ferruccio Mosetti in univerzitetni profesor Carlo D'Ambrosi sta namreč po daljšem proučevanju geološke sestave tal, tako na Gorškem kakor tudi na Tržaškem, prišla do zaključka, da bi bilo najprimernejše mesto za postavitev petrolejskih rezervarjev na področju okoli Doline in kvečemu še neke ob levem bregu reke Soče, medtem ko so druga bližnja področja manj prikladna za take podvige. To seveda velja tudi za ostale naprave, ki spadajo k terminalu naftovoda. V zvezi s prvotnim načrtom, ki je predvideval postavitev izhodiščne točke ob izlivu Soče, se je izvedlo, da bi bila morala družba SIOT v tem primeru postaviti daleč od pečene obali na opekanem morju jeklen otok, ob katerem bi lahko pristajale petrolejske ladje večje zmogljivosti. Gradnja takega otoka pa bi zahtevala velike investicije, tako da postavitev izhodišča v Trstu, kljub večji dolžini naftovoda, nekako odtehta stroške za prvotno varianto.

Ce ne bo v zadnjem trenutku posebnih presenečenj, bo torej naftovod Trst-Bavarska stekel iz Trsta ter se med breškimi vasi najprej dvignil pri »Ključcu« na kraški apnenčasti svet, nato pa bo speljal med Opčinami, Prosekom, Nabrežino, Sesljanom in Medjo vasio na eni strani ter Repentabor, Zgonikom, Sempolajem in Mavhinjami na drugi strani. Zavil bo nekoliko na sever ter nadaljeval pot med Tržičem in Dobrodohom, kjer bo morda

družba morala nekoliko spreminiti prvotni načrt, in sicer zaradi gradnje protosihronotona na ozemlju doberdobne občine. Vsekakor bodo morebitne spremembe le obrobnega značaja, zato je naš črtelj tudi na tem odseku v glavnem zanesljiv. Neke med v Zagrebem in Gradskiho bo naftovod prekal Sočo, nato nadaljeval pot po Furlanski ravnini, obšel Videm in Tricesimo ter se pri Huminu (Gemoni) vrnil med karnijske hribe. Mimo Tolmeča (Tolmezo) in Paluzze pa bo kmalu nato dospel v Timau, kjer bo zginit v predor ter se znova prikazal na dan na avstrijskem ozemlju pri Mautheunu. Tu že vrtajo predor z obeh koncev, in ker gre za miniaturni predor, ne bo dolgo, ko se bodo delavci z obeh strani srečali pod gorovjem ter slavlili običajni likof.

Na Tržaškem in v videmski pokrajini so zdaj na delu zemljemerji, ki proučujejo lego posameznih odsekov, merijo in raznaajo ter zasajajo kolčke, koder bo speljal naftovod. Kakor smo že večkrat omenili, bo družba SIOT obremenila zemljišča, čez katera bo speljal naftovod, s posebno služnostjo, kot protivrednost pa bo družba izplačala prizadetim lastnikom določeno odškodnino. Ta bo izplačana enkrat za vselej, in ne morda vsako leto kakor nekakšna najemnina, zato bo morala biti toliko višja. Posebej bo družba poravnala škodo, ki jo bodo utrpeli lastniki zemljišč zaradi del v zvezi s postavitvijo cevi, zaradi prometa s traktorji in tovornjaki itd. Kmetovalci in lastniki zemljišč so že pred časom uvideli, da bodo najlažje branili svoje pravice ter dosegli pravično ceno za razlašena zemljišča, primerno povračilo škode in odškodnino za služnost, le z enotnim nastopom. Zato so ustanovili svoj konzorcij, ki jih bo zastopal na pogajanjih z družbo SIOT in ki je že začel delovati v tem smislu. V začetku delovni v tem smislu, konzorcij naj pristopijo vsi prizadeti kmetovalci in lastniki zemljišč, koder bo speljal naftovod; v vsaki občini pa naj se ustanovijo krajevni odbori, ki bodo povezovali vsesredni odbor konzorcija z lokalnimi prizadetimi kraji.

Na Tržaškem bo naftovod speljal čez ozemlje same tržaške, dolinske, repentaborske ter devinsko-nabrežinske občine; na Gorškem bodo prizadete občine Dobrodo, Zagrad, Gradiska, Mariano in Krmin; na Videmskem pa občine S. Giovanni ob Nadžji, Corno di Rosazzo, Manzano, Premariacco, Remanzacco, Povoletto, Videm, Reana del Roale, Tavagnacco in Tricesimo.

Dr. E. F.

Če vino zarjavi...

Kakšno razočaranje doživi vinogradnik-kletar ko je opazi, da je za pretekranju vina, lepe barve in prijetnega okusa, to naenkrat postalo motno. Rjave barve: duh in okus pa ga spominjata na sivega pečen kruha.

Vzroki tej nazi spremembi je prisotnost posebne encime, ki ga imenuje plesen (Botrytis cinerea) in kateri ima lastnost, da veže kisik iz zraka, ter ga prenaša na črno vino, barvo in vonj pride enim z grozdem, v manjši meri z zdravim, v večji pa z gnlimi. Zaradi tega delovanja encima vino postane motno, a okus in duh ostaneta pokvarjena. In prav to je tisto, kar zmanjšuje vrednost vina.

Vino, ki je naklonjeno porjavitvi, spoznamo tako, da iz soda vzamemo kozarec vina, ga pretlačimo nekolikokrat v drugi kozarec, tako da pride čim več v dotik z zrakom, nato ga stavimo na sod in tam ga pustimo 24 ur. Če v tem času vino ne spremeni barve, pomeni, da ni naklonjeno porjavitvi; v nasprotnem primeru pa mu pred pretokom moramo dodati sredstva, s katerimi bomo odstranili to nevarnost. Nalademo jih v Kmečki zadrugi v Trstu, saj bodo dobili tudi potrebna navodila (Filitericanti in Tanisoli, ki sluzi istočasno tudi za druge vinski bolezni).

Nevarnost preloma pa se da odstraniti že za časa trgatve s kalijevim metabisulfitom, katerega dodamo mostu, ki vre. S tem smo preprečili tudi razvoj drugih vinskih bolezni. Tako se nova vina prej očistijo, imajo tudi lepšo barvo, okus in vonj ter večjo količino alkohola. Za nas pa je najvažnejše še to, da odstranimo strah pred kvarjenjem.

Važna obvestila

Vse kmete opozarjamo, da je treba v tem mesecu prijaviti vsako spremembo, ki je nastala v lanskem letu v sestavi družine in posesti.

Tiste ženske, ki so bile rojene leta 1901 in delajo na kmetiji, morajo do 31. januarja predložiti prošnje za pokojnino.

Za potrebne informacije naj se člani obrnejo na tajništvo med uradnimi urami.

KMEČKA ZVEZA in ZMP

Umrla je ugledna domačinka

V sredo popoldne je bil na Proseku pogreb ugledne in najstarejše domačinke Felice Goriup, ki je umrla v častiljivi starosti 95 let. Drago pokojnico so na zadnji poti spremlili poleg njenih svojcev tudi številni domačini in meščani, domači pevski zbor pa ji je za poslednjo slovo zapel žalostinke. Goriupovi so dobro znani daleč naokoli, Goriupovo nemo pa so zvelo cenili in spoštovali. Zadržala leta je bolehal, a je kljubovala bolezni in je ohrani-

nila svežost duha in spomina, dokler ji ni odpovedalo srce. Za svoje otroke vnuke in pravnuke, za dogodke doma in po svetu se je zanimala do zadnjega.

Po rodu Goriupci iz hiše onstran ceste prav nasproti Gorupovih, se je že v mladih letih poročila z Alojzom Goriupom leta 1887. V zakonu se ji ma je rodilo devet otrok, od katerih je živih še šest, in sicer najstarejši sin Alojz, ki ima že 76 let in živi doma, ter vseh pet hčera, medtem ko je Ivo, ki je bil diplomiran jurist, padel kot častnik v prvi svetovni vojni, Sergej, ki je bil inženir agronomije, je v zadnji vojni bil interniran in je zgubil življenje v taborišču smrti Dachau. Maks pa je umrl že kot otrok.

Res številna družina, kot so bile v starih časih po našem Krasu, in mati Felicita je imela precej dela in skrb, medtem ko je mož Alojz bil deželni poslanec in je vodil trgovino na debelo in na drobno, pekarno ter obsežno kmetijo, dokler ni umrl leta 1912. Pokojnica je bila zares prava kraška koronina, zavedna in plemenitiga srca. Naj ji bo lahko domača zemlja, sinu, hčerkam in svojem pa iskreno sožalje.

Obvestila Kmetijske zadruge

Kmetijska zadruga išče dva vajenca. Prijavite se!

V prejšnjem tednu

(Nadaljevanje z 2. strani)

ministrom Spaakom, kar je Combeja tako razjezilo, da je odpovedal že napovedani obisk v Bruslju in namesto sebe poslal nekoga manj pomembnega ministra, s katerim se predstavnik belgijske vlade niso hoteli niti razgovorjati. Takoj po razgovorih Adula-Spaak je belgijski tisk prvič po letu 1960 napadel Combeja, kar prav gotovo ni slučajno. Vse kaže, da spada ta napad v okvir večno bolj hladnih odnosov Washingtona do skrajno kompromitirane Combeja, ki je postal neznačilen tudi pri svojih dosedanjih zaščitnikih. Kompromitiran pa je do take mere, da mu ne more pomagati več niti sprejem pri de Gaulleu, niti avdijsenja pri papežu.

Očitno je, da belgijsko-ameriški napad na Stanleyville v kombinaciji s napadom belih plačancev, ni dal pričakovanih rezultatov. Enoto osebovovine vojske nadaljujejo oboroženo borbo, pri čemer imajo večno širšo in konkretno podporo neodvisne Afrike. Zaradi tega dejstva in poslabšanja svojega položaja v Kongu in v Afriki sploh, iščejo vlade angažiranih tujih sil v Kongu nove ustrežnejše oblike: vse kaže, da je začelo prevladovati prepričanje, da je treba tudi Combeja odstraniti.

Ali bo sedaj Adula tista kompromisna osebnost, ki bo sprejemljiva? In za koga bo sprejemljiva? Ali bosta oba istočasno objavljena predloga — Adulov in Samolotov — služila za podlago iskanja rešitve tragedije v Kongu? Odgovor na to vprašanje je v marsičem odvisen od političnega realizma Washingtona in Bruslja, toda prav nič manj tudi od moči kongoskega osvobodilnega gibanja in protikolonialistične odločnosti neodvisnosti Afrike.

KINO ŠKEDENJ

predvaja danes, 17. t. m. ob predvaja danes, 18. t. m. ob barvni film:

«TOM JONES»

Igrajo: ALBERT FINNEY in DIANA CILANTO

«UNIVERSALTECNICA»

RADIO — TELEVIZORJI — AVDIOMATIČNI IN SUPERFAY. TOMATIČNI PRALNI STROJI — HLADILNIKI — ELEKTROGOSPODINJSKI PREDMETI CANDY — REX — CGE

Izredne cene za izvoz — Dostavljamo na dom brez posebnih stroškov v vse predele v Jugoslaviji

UNIVERSALTECNICA Trieste — Trst
Corso Garibaldi št. 4, tel. 41243 in Trg Golonci št. 1

KINO PROSEK-KONTOVEL

predvaja danes, 17. t. m. ob 16. uri Cinemascope barvni film:

CARTOUCHE

Igrajo: CLAUDIA CARDINALE in JEAN PAUL BELMONDO

KINO «IRIS» PROSEK

predvaja danes, 17. t. m. ob 16. uri Cinemascope barvni film:

CAN-CAN

NAJVEČJA PREDSTAVA, KI STE JO KDAJ VIDELI

Igrajo: FRANK SINATRA, SHIRLEY MACLAINE in MAURICE CHEVALIER

Kino na Uččinah

predvaja danes, 17. t. m. ob 15. uri

Končno!

ON IN ONA

INTERNATIONAL HOTEL

njun zadnji film

V ponedeljek, 18. t. m. ob 18. uri ponovitev filma:

INTERNATIONAL HOTEL

POTOVALNI IN TURISTIČNI URAD «AURORA»

prireja od 16. do 20. aprila 1965

Velikonočni izlet v Varšavo

ob nogometni tekmi POLJSKA-ITALIJA

Potuje se z vlakom preko Avstrije in Čehoslovaške. Hrana in prenočišče v luksuznih hotelih Varšave. Ekскурzije. Možnost ogleda Dunaja.

CENA POTOVANJA: 42.800 LIR

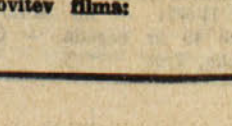
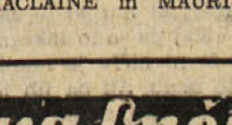
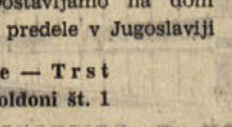
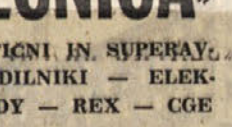
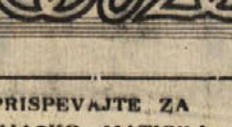
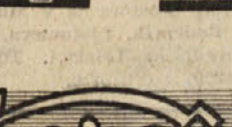
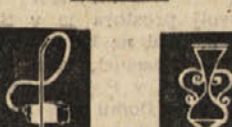
Prijave sprejema in informacije daje:

POTOVALNI IN TURISTIČNI URAD «AURORA»,
TRST, UL. CICERONE 4, TEL. 29-243

UPORABNA
in OKRASNA

DARILA

za vsako priliko
nudi v bogati izbiri

ENALOTTO

Natečaj št. 3

ZMAGOVITI STOLPEC

Bari	36	X
Cagliari	43	X
Firenze	13	1
Genova	58	X
Milan	90	2
Neapelj	45	X
Palermo	8	1
Rim	87	2
Turin	40	X
Benetke	55	X
Neapelj II	65	2
Rim II	9	1

PROVIZORIČNI DOBITKI
za zmagovalce z

12 točkami
lir 8.972.000

11 točkami
lir 156.400

10 točkami
lir 13.200

Dokodnje kvote določi o
srednja komisija

Ohranite odrezek, da hoste
imeli pravico do nagrade

LOTERIJA

BARI	36	64	76	44	2
CAGLIARI	43	66	4	90	24
FIRENCE	13	23	73	35	64
GENOVA	58	72	64	16	50
MILAN	90	66	76	49	5
NEAPELJ	45	65	10	88	59
PALERMO	8	15	20	44	36
RIM	87	9	25	44	32
TURIN	40	72	66	79	68
BENETKE	55	88	68	33	72

IZPRED GORIŠKEGA KAZENSKEGA SODIŠČA

Po pol brata iz Krmina obsojena
zaradi žaljenja javnih organov

Eden izmed njih je v zaporu zaigral žimnico

Goriško okrajno sodišče je včeraj obsodilo dva po pol brata iz Krmina, kar ju je spoznalo za kriva, da sta žalila pripadnike javne varnosti, bila pijana in naletela na javnem prostoru ter ranila mestnega stražnika, ki ju je hotel pomiriti, ko sta si skočila v lase.

Dogodek se je pripetil med lanskim slavlom sv. Ivana v Krminu, kjer so bile številne stojnice z vinom. Bruno Percon, 32, ki sedaj biva v Zdravščini, ter Luciano, 34, iz Krmina, sta se sprla zaradi nekih neporavnanih stvari. Mestni stražnik Odilo Simonit je posegel vmes, da bi ju pomiril, vendar je povzročil skupno reakcijo obeh: Stiglijo se ga je dejansko lotil, ter ga udaril po obrazu, hotel ga je tudi brcniti, pa je stražnik udarec preprečil z roko. Simonit je zato poklical agente PS, ki so se pa morali precej truditi, preden so ju spravili na kamionet ter ju odpeljali v krminsko bolnišnico. Tamkaj so jima dali injekcijo, da bi

ju pomirili. Stiglijoju je koristilo, Percon pa prav nič, zato se je še bolj jezil in razburjal. Ker se ni znal krotiti, je z železnim predmetom lopnil Simonita po glavi. Vse to je povzročilo, da se je mera napolnila. Oba so odpeljali v sodne zapore, kjer so ju zapirli v ločeni celici. Percon pa tudi v njej ni odnehal. Postavil je žimnico v vratom ter jo zaigral. Dim je kmalu privabil čuvarja in agente, da so ogenj pogasili in tako preprečili hujše posledice.

Na včerajšnji razpravi so zaslišali komisarja PS, agente, kazniškega paznika in stražnika Simonita, ki so pričali proti obdolženca, ter priči Lizierja in Marinija, ki sta izjavila, da je mestni stražnik slabo ravnal s Stiglijo. Spregovoril je še odvetnik Blessi, ki je svoj dokazni material oslonil predvsem na dejstvo, da je Percon nevarno vozel človek ter da je bil zaradi tega del časa na zdraviljenju v goriški psihiatrični bolnišnici.

Sodišče je Percona obsodilo na eno leto, 3 mesece in 18 dni zapore in 30.000 lir denarne kazni, Stiglijoja pa na 6 mesecev in 12 dni zapore ter 20.000 lir globe in ugodnostmi, ki jih daje zakon.

Naraščajniki Juventine
igrajo danes v Gorici

Naraščajniki druge skupine di-tantov na Goriškem igrajo danes zadnjo tekmo prvega kola. Ob tej priliki se bosta na igrišču v Standeržu danes ob 10.30 srečali ekipi naraščajnikov Juventine in Pro Gorizije. Čeprav so Goričani precej močni, pa se vendar domačini pripravljajo, da bi dosegli vsaj neodločen rezultat, če že ne kaj več.

Odbojka juniorjev
v Gorici odložena

Organizatorji odbojke juniorjev v Gorici, ki bi se morala vršiti danes v dvorani na Caterinijevem trgu v Gorici, sporočajo, da bo današnje tekmovalje zaradi nekega tehničnega ovir odloženo. Tekmovalje med ekipama Olimpija-Val, ki bi se moralo vršiti pretekli četrtek, se bo vršilo jutri, v ponedeljek ob 19.30. Vse ostale tekme, ki so bile na sporedu za

Goriško-beneški dnevnik

VESTI IZ PODGORE

Nadaljnji odpusti v tekstilni tovarni
povečujejo zaskrbljenost domačinov

Potrebna je reorganizacija tovarne in njene
proizvodnje - Urejevanje pločnikov in cest

Pri nas v Podgori je odpust na-daljšnih 65 delavcev, ki so ga v tem tednu izvedli v nekaterih od delih tekstilne tovarne, še bolj povečal zaskrbljenost in skrb za prihodnost. Tudi ni opaziti še nobenih znakov omiljenja krize, kar že govorijo, da bodo odpustili, od-nosno spravili v dopolnilno bla-gajno še okrog 40 zaposlenih iz drugih oddelkov, kjer še niso ime-li take čistke. Številne domače žene in dekleta se bojijo, da ne bodo sedaj one na vrsti. In kaj potem?

V središčnih krogih in na dru-gih merodajnih mestih se mno-gi govorijo o potrebi, da se sprejme-jo primerni ukrepi za omiljenje, če že ne za odpravo te krize. Dejstvo je tudi, da je kriza zaje-la predvsem tovarniške oddelke, ki so zastareli tako po svojem stroju kot po svoji opremi. To-varna umetnih vlaken, ki je poleg na primer dela s polno paro in tu-di njeni izdelki se dobro pro-dajajo. V stari tovarni pa se ko-piči neprodano blago v milijardni vrednosti, saj so računali že lan-skega novembra, da je tam v za-logi devet milijonov metrov bla-ga. V Podgori je tudi javna taj-nost, da so bile nekatere po-siljke blaga zavrnjene iz inozem-stva, ker niso odgovarjale naro-čilu.

To in druga dejstva narekujejo potrebo, da se tovarna temeljito reorganizira in pripravi za kon-kurenco na skupnem evropskem tržišču. Domačini se sprašujejo, kako da je mogoča konkurenca tekstilnih tovarn iz drugih evrops-kih držav, kjer je življenjski stan-dard višji ter delavci in de-lavci delajo manj naporno in so tu-di bolj plačani. Po posameznih oddelkih v Podgori morajo delav-ce prevzemati vedno več dela in strojev in ti slednji delajo s pol-no zmogljivostjo. Iz tega bi se do-alo sklepati, da je v stari to-varni sistem proizvodnje preveč zastarel, ter bi bilo treba zame-njati stroje in preusmeriti proiz-vodnjo na blago, po katerem je na domačem in tujem tržišču več povpraševanja.

Po nekaterih večjih tovarnah dru-gih pokrajin so že začeli s tako reorganizacijo in jo ponekod že izvedli ter so tako srečno prebrodili krizo. Za primer naj služijo to-varne v Torviscosi in drugod, kjer so razumeli to potrebo ter se na-jo tudi pravočasno pripravili.

Ob tej priliki naj še omenimo, da so končno tudi pri nas začeli na nekaterih glavnih cestah ure-jati pločnike. Delavci podjetja, ki je prevzelo to delo, so v Ul. IV. novembra in še po nekaterih dru-gih, uredili robnike in položili prvo plast betona, na katerega bodo pozneje položili asfaltno ma-so. Prav bi bilo, če bi ob tej priliki opravili na cestah tudi ne-katera druga dela. Med temi je asfaltiranje tistih cest, ki jih še vedno posipajo le z gramozom, ter

pokritje obcestnih kanalov, ki so povzročili že nekaj hudih nesreč, kot n. pr. v Ul. Brigata Cuneo.

V sredo, 20. januarja
dan mestnih stražnikov

V sredo, 20. januarja bodo tudi goriški mestni stražniki počastili spomin svojega patrona sv. Seba-stjana. Ob 7.30 bodo imeli mašo, ob 11. uri pa bo župan izročil poveljniku zastavo korpusa. Stra-žniki bodo po Korzu odkoricali na svoje poveljstvo ter nosili na čes-lu povorke novo zastavo Ob 15. uri bo v dvorani zavoda Lenassi finalna tekma turnirja med stra-žinskimi odbojgarskimi ekipami, po kateri bodo nagradili zmagovalca.

BESEDA O VPRAŠANJH KRAŠKEGA PREBIVALSTVA

Lani v občini Doberdob
29 rojstev in 15 smrti

Sestanek županov triškega okrožja, ki ga sklicuje Zveza industrijcev,
zaradi izdelave stališča o protosinhrotronu in naftovodnem «terminalu»

Število prebivalstva v občini Doberdob se je od lanskega do prvega januarja 1965. leta zmanj-salo za 20 enot ter šteje 1.377 pre-bivalcev; pred enim letom jih je bilo 1.397. Padec števila občanov je pripisati izseljevanju, ki je do-kaj značilno za vse manjše, pred-vsem okoliške občine. Iz sezna-ma stalno naseljenih prebivalcev se je izbralo 107 oseb, na novo pa se jih je vpisalo 73. Dejani smo, da se je število znižalo za razli-ko izseljevanja, kakaj že bi zvezi v poštev razmerje med roj-stvi in smrtmi, tedaj se tehtnica odločno nagiba v prid prvim. Lan-sko leto se je namreč v občini rodilo 29 otrok, medtem ko je smrtna kosa pokosila 15 občanov.

Tudi poroke kažejo vitalnost.

kraške mladine. Lansko leto je do-berdobski anagrafski urad zabe-ležil kar 24 primerov vstopa v zakonski jarem.

Kar zadeva ostalo problemati-ko te občine, naj omenimo seste-nek, ki ga Zveza industrijcev za triškiško okrožje sklicuje dne 21. januarja ob 13.30 v svojih pro-storih v Trzinu, na katerega je njen predsednik inž. Bagon povabi vse župane in predstavnike sindikalnih organizacij južnega dela naše pokrajine, ki gravitira na Trzin. Namen sestanka je raz-prava o dveh za Trzin in njegovo okolico, zlasti pa njeno gospodar-stvo, izgradnja protosinhrotrona na Doberdobski bližini ter nafto-vodnega «terminala» v kraju Puna-ta Slobba pri Trzinu.

Zveza industrijcev iz Trzina ter druge kvalificirane organizacije se nikakor nečjejo sprijazniti z do-kaj resnimi možnostmi, da bi se «terminala» zgradil pri Miljah, tem-več si na svo moč prizadevajo, da bi izpodbili ugovore turističnih delavcev iz grškeke lagune, ki so s svojimi stališči zapravlili pre-cej možnosti, da bi naša pokraj-na dobila ta pomemben objekt. Na sestanku bo o obeh vprašanjih po-dal obsežno poročilo inž. Bagon.

V Sovodnjah cepljenje
proti otroški paralizi

Županstvo v Sovodnjah sporoča vsem prizadetim, da bodo v nede-ljo 24. t. m. ob 9. uri v občinski ambulanti v Sovodnjah cepili s Sa-binovim cepivom proti otroški pa-ralizi mladino v starosti od 14 do 20 let.

K cepljenju naj pridejo, še tesi, vsi tisti, ki niso napravili še vseh starih cepilov. To velja tudi za di-jake, ki so nekatera cepila prejeli na šoli v Gorici, pa se ni-šo končali vsega ciklusa.

Dve nezgodi na domu

Včeraj ob 16.45 so pripeljali v goriško civilno bolnišnico 64-letne-ga Adolfa Terčija, ki stanuje v Gorici, Ul. Del Prato 15. Pri pre-gledu so mu zdravilni ugotovili zlom rebra na levi strani, z ver-jetnimi notranjimi poškodbami. Priljubljeni so ga na zdraviljenju s prognozo okrevanja v 15 dneh. Terčelj je izjavil, da se je poško-doval na levem kolenu vendar le-lajze in bo okrevljal v treh dneh.

POLICIJSKA KRONIKA

Mladenec iz Zdravščine
je kradel po hotelih

Aretirali so ga te dni v Rimu - Ne-znanci so odnesli svečnike iz cerkve

Goriški kvesturi so sporočili iz Rima, da so tam aretirali 21-letne-ga Andriana Massarutta, ki je po-rodu iz Zdravščine ter je bil zad-je čase vpisan za bivališče v Pevni.

Za njim sta že pred časom iz-dali trilateralne kvesturi iz Ferrare in Trenta, kjer je prenočil v raznih gostiških in tam ojaljal nekatere goste za večje ali manjše vose. Tako je v nekem hotelu v Ferrari odnesel kar 200 tisoč lir, potem ko se je vpisal pod lažnim imenom Gino Ferrari iz Roviga. Podobne podvige je podjetni malopridnež za-grešil tudi v Trentu.

Zadnje dni pred aretacijo se je naselil v nekem penzionu v Rimu ter tudi tam okradel goste. Na podlagi podatkov, ki jih je o njem izdala goriška kvestura, ga je konč-no rimska kvestura presenetila in aretirala.

ODPRAVLJENA BO VRZEL V UČILIH

V tisku je slovensko berilo
«Pisana greda» za 5. razred

Knjigo je napisal učitelj Miro Lojk iz Gorice

Učitelj Miro Lojk, uslužbenec di-daktičnega ravnanstva slovenskih osnovnih šol v Gorici, je zmagal na natečaju za tiskanje slovenske-ga berila za peti razred osnovnih šol. Knjiga bo po določilih nate-čaja imela s kazalom vred največ 192 strani ter je njen večji del še dotiskan in tudi kratki oditisi so še popravljani. Knjiga bo imela naslov «Pisana greda» ter bo prav gotovo velikega pomena za mladi slovenski rod v zamejstvu. Knjiga bo zelo okusno opremljena, tisk bo sodoben in tudi naslovna strank bo privlačna, da bodo učenci ra-de volje jemali berilo v roko ter se učili iz njega. Ilustrirana bo z več desetimi slik, ki bodo ponazar-jele tiskani del besedila. Ker so v tem tednu tiskarji trgovskih ti-skarn v Gorici stavkali, se bo iz-da-ja berila nekoliko zamakla, kljub temu pa bo skoraj gotovo izšlo v petotični meseca februarja. Vlada na knjižnico iz Gorice, ki je raz-pisala natečaj skupno z ustanovo

ljudskih in šolskih knjižnic, je v skladu s določili natečaja sklenila podeliti zmagovalcu za njegovo de-lo nagrado v višini pol milijona lir.

Včeraj je slavil

JOŽEF KORSIC z Jazbin

svoj 75. rojstni dan.

Stavljencu ob tej priložnosti iskreno čestitajo žena Josefa, sinovi Guido, Rudi in Anton z družino ter hčerki Emica z družino in Judita.

Včeraj sta se v Sent Mavru

poročila Ines Mušič iz Sent

Mavra ter Marko Hlode iz

Stavjanca. Oba sta iz zaved-

nih slovenskih družin, kjer se

vsak dan čita naš časopis,

Marko Hlode je član prostre-

nega društva «Brski grici» ter

se v njej aktivno udeležuje.

Ob vstopu v zakonski stan ob

bor prostreznega društva no-

poročencema izraža najbolj-
še želje.

Snež po vrhovih

okoli Gorice

Včeraj se je tudi na Goriškem

zvrnelo sneg. Megle so se dvigle

in prikazala se je snežna odeja,

ki sega globoko v dolino. Pobeljeni

so vrhovi Svete Gore, Sabotina in

Fajtjeja hriba. Cesta na Lokeve bo

danes odčistena, čeprav je delo ze-
lo naporno, ker je preveč snega.

Včeraj-danes

ROJSTVA, SMRTI IN POROKE

Od 10. do 16. januarja se je v

goriški občini rodilo 24 otrok, u-

mrlo je 11 oseb, bile so tri poro-

ke in 5 olicitev.

ROJSTVA: Fabio Baldussi, Ma-

nuela Vittorelli, Maurizio Caus,

Alberto Mucchiuti, Vincenzo Va-

chiano, Alessandro Perini, Paolo

Polverini, Roberto Ermani, Da-

niela Bernardis, Andrea Cassani,

Daniela Padovan, Aldo Carrara,

Luciano Lazzari, Luca Vittori, An-

tonio Ricciardi, Paola Keber, Val-

ter Visintin, Angela Rupeno, Cri-

športšportšport

Ron Clarke
nov svetovni
rekorder
na 5000 m
s 13'34"8

HOBART (Tasmanija), 16. — Avstralec Ron Clarke je postavil nov svetovni rekord na 5000 m s časom 13'34"8. S tem je porušil rekord, ki ga je s 13'35" postavil Vladimir Kuts 13. oktobra 1957 v Rimu.

Clarke je verjetno v najboljši periodi svoje kariere. V zadnjih 13 mesecih je izboljšal rekorde na 3 milje (13'07"6), na 6 milj (27'17"6), na 10.000 milj (28'15"6), danes pa še rekord na 5.000 m. Na olimpijadi v Tokiu ni imel sreče: bil je samo tretji na 10.000 m, na 5.000 m in v maratonskem teku pa je bil šele deveti.

ALI SE BO DANES PRIČEL PREOBRAT?

Triestina bo napadala

Bari po zmagi v Modeni tudi v Trstu ne bo lahek nasprotnik

O igri Triestine v Veroni so se slišala pozitivna mnenja; drugač na taktika bi lahko rodila celo uspeh (kakor je tudi res, da bi se potem lahko tekma končala tudi s kakim golom več v mreži). Na domačem igrišču prav gotovo ne bo mogoče igrati z mislijo, da se reši neodločen rezultat, temveč samo z voljo po zmagi, pa naj bo nasprotnik kdorkoli.

Bari ni moštvo, s katerim bi se opravilo na hitro in na lahko. Njegov zadnji uspeh je zmagal v Modeni. (Gol je sicer padel minuto pred koncem igre, kar pa uspeha ne zmanjšuje.) V Trstu bo Bari nastopil skoraj z isto postavil, kot v Modeni, razen Gianninija, strelca edinega gola v Modeni, ki je nekoliko poškodovan. Mislijo se je, da bo nastopil biv-

ši igralec Triestine Porro, vendar pa se zdi, da je še v krizi. Tržačane sicer zanima, kako se kaj njihovi igralci obnašajo drugod.

Novi tehnični vodja Triestine Frossi je sklenil, da bo moštvo napadalo in tako je prav. V Veroni se je pokazalo, da znajo biti napadalci Triestine tudi nevarni, če le igrajo kakor je treba. Seveda, treba je tudi nekoliko sreče in upamo, da se bo končno tudi ta Triestina nasmehnila.

Moštvi bosta nastopili v sledečih postavah:

TRIESTINA: Colovatti; Frigeri, Ferrara; Pez, Dalio, Sadar; Mantovani, Palcini, Bernasconi, Novelli, Geronzi (Rancati).

BARI: Mezzi; Baccari, Panara; Bovari, Magnaghi, Carrano; De Nardi, Buccione, Siciliano, Fernando, Cicogna.

Graebner - Pericoli in Gordigiani 6:0, 6:2, Avstralijska - Nova Zelandija 3:0, Velika Britanija - Južna Afrika 2:1, Francija - Brazilija 2:1. V polfinalu se bodo Američanke že tretje leto zapovrstjo srečale z Angležinjami. Avstralijska pa bo igrala s Francijo.

Calmat in Hassler
še naprej prvaka

PARIZ, 16. — Alain Calmat s 1230,7 točke in Nicole Hassler s 1302,4 točke sta ohranila vsak svoj naslov francoskega prvaka v umetnem drsanju. Zlasti Hassler je pustila daleč za seboj drugo, Sylvain Duban, ki je zbrala 1131,1 točke. Drugi med moškimi je Robert Dureville s 1191,3.

KOLESTARSTVO

LUGANO, 16. — Nemec Wolfshohl je danes zmagal v mednarodni kolesarski tekmi čez drn in stina s 7" pred Italijanom Renatom Longom.

Sodniki danes

MILAN, 16. — Za jutrišnje nogometne prvenstvene tekme so določeni sodniki:

A LIGA
Pieroni
FIORENTINA - GENOA
Genel
FOGGIA INC. - ROMA
De Marchi
LANEROSI VIC. - JUVENTUS
Sbardella
LAZIO - MESSINA
Carminati
MILAN - CAGLIARI
Righetti
SAMPDORIA - ATALANTA
Francescon
TORINO - INTERNAZIONALE
Lo Bello
VARESE - MANTOVA
Roversi

B LIGA
CATANZARO - BRESCIA
De Robbio
NAPOLI - REGGIANA
Nobilia
PADOVA - VERONA H.
Orlando
PALERMO - MONZA
Poltano
PARMA - POTENZA
Schnetti
PRO PATRIA - LECCO
Vanzetti
SPAL - MODENA
Gonella
TRANI - LIVORNO
Bigi
TRIESTINA - BARI
Palazzo
VENEZIA - ALESSANDRIA
Sebastio

Pericoli in Gordigiani
eliminirani

MELBOURNE, 16. — S 3:0 je ekipa ZDA premagala italijansko ekipo v četrtfinalu mednarodnega teniškega turnirja »Pokal zvez«.

Rezultati:
Billie Jean Moffitt - Lea Pericoli 6:3, 6:1, Carole Graebner - Francesca Gordigiani 6:1, 6:0. Moffitt in

A. PERTOT

TRST, Ul. Ginnastica št. 22 - Tel. 95998

Ob koncu sezone vam nudi od 20-40% popusta na vsa zimska blaga in konfekcijo

Izkoristite priliko — Obiščite nas

"DARWIL"
najnovejši izum moderne tehnike

SUPERAUTOMATIC s 57 rubini in z 88 rubini

ELEKTRONIC na baterijski pogon

ULTRAPIAT LUX za dinamičnega človeka

«Luis D'Or» najtanjša ura na svetu

Specialne ure za potapljače od 200-1000 metrov globine

ŠVICARSKA SUPERMARKA

Kje so prosta mesta v Sloveniji

Turistična zveza Slovenije nam bo posiljala informacije o razpoložljivosti mest v raznih zimskih goriških in splošnih turističnih središčih. Informacije se nanašajo tudi na žičnice in morebitne prireditve.

PRIMORSKA:
Dovolj prostora je v Kopru, Ankaranu, Izoli in Portoržu. Prostor imajo tudi v Zuestini.

GORISKA:
Dovolj prostora je v Bovecu, Kobaridu, Tolminu, Mostu na Soči, Idriji, Novi Gorici in na Lokvah.

GORENSKA:
Dovolj prostora je na Bledu, medtem ko je na Pokljuki potreben prostor poprej rezervirati. Prostor je tudi v Radovljici, kjer nudijo penzion v hotelu »Grajski dvor« po 1.500 dinarjev. Nekaj prostora je tudi v Dragi. V Kranjski gori so po nepopolnih podatkih sedene tudi vse kurjene zasebne sobe. V Planini in v Podkorenju bo danes vse zasedeno. V Gozd Martuljeku imajo nekaj prostora še v Domu Franca Romana in v hotelu »Spika«. Erjavčeva koča na Vrhu bo zasedena od 19.1. dalje. Nekaj prostora imajo še v Koči na gozdu, v Mihovnem domu in v Koči v Tamarju. Prostor imajo v Domu pod Golico in v Domu na Crnem vrhu. Žičnica na Planini obratuje vsak dan od 9. do 17. ure.

V Kranju je zaseden hotel »Jelen«, medtem ko je v »Evropi« in pri zasebnikih še nekaj prostora. Na Kravcu je vse zasedeno. Dom na Joštu bo danes zaseden. Dovolj prostora je v gradu Hrib v Predvorju, pri zasebnikih na Jezerškem, nekaj prostora pa je tudi v Domu na Jezerskem.

V Trzinu obratujeta zdaj dve smučarski vlečnici v Hrastih. Dom na Korah in Dom pod Storiščem sta oboje zasedena. Koča na Krški gori je odprta samo ob sobotah in nedeljah, medtem ko je Koča na Dobrih zaprt.

Planinsko društvo Ljubljana-matica sporoča, da je v Domu na Komni dovolj prostora do 20. januarja; tovarna žičnica obratuje. Prostor imajo tudi v Koči na Starem gradu nad Kamnikom in v Kamniški Bistrici.

Prireditve: V Kranju na Gozrenji Savi od 22. do 24. januarja gorenjsko prvenstvo v skokih.

LJUBLJANA Z OKOLICO:
V Ljubljani so zasedeni hoteli »Leva«, »Slona«, »Turisti« in »Union«. »Ilirija« in »Belvedere« imata še nekaj prostora. Hotel »Simmonec« na Veliki planini je zaseden. Prostor v Rakovem Skočanju, Cerknici, planinskem domu na Silvnici, pri zasebnikih na Loški planoti in na Raketu, v Logatcu, Rovtuh, Medijskih toplicah in v planinskih domovih v Zasavju. Dom na Travnici gori je zaseden.

DOLENJSKA:
Dovolj prostora je v Novem mestu, na Otočcu, Črnomlju, na Vinici, Dolenjskih in Smarjskih toplicah.

STAJERSKA:
Dovolj prostora je v Celju. Nekaj prostora imajo v Logarski dolini. Solčavi, Gornjem gradu, Velenju, Sočanju, na gori Okoli, na Smohorju in v Vitanju. Moziška koča nad Smihelom in Tončkov dom na Lisci bosta zasedena od 20. januarja dalje. Za Dom na Rogli so potrebne rezervacije. Dovolj prostora je tudi v zdraviliščih.

V Mariboru je dovolj prostora v vseh hotelih. Na Mariborskem Pohorju so zasedeni Poštarski in Zeleniški dom, Mariborska koča in Planika. V ostalih domovih je trenutno še nekaj prostora. Dovolj prostora je v Lovrencu na Pohorju, v Slovenski Bistrici, Ptuj in v letovišču grad Stadenberg.

Prireditve: danes bo na Mariborskem Pohorju okrajno žensko prvenstvo v veleslalomu. V dneh 23. in 24. januarja pa bo republiško prvenstvo v sankanju.

KOROSKA:
Dovolj prostora je v Slovenjem Gradcu, Črni na Koroskem, Mežici, Radljah, Vuzenici, Muti, Dravogradu, Ravnan, v Poštarskem domu v Selah in v Domu pod Peco.

POMURJE:
Dovolj prostora je v Murski Sotbi, Radenci, Ljutomeru, Gornjih Petrovecih in Lendavi. Toplice v Moravcih so zaprte.

Srečanje ob zori

(Nadaljevanje s 3. strani)

začudenja na široko odprli usta. Zagledal je edinstven prizor. Vsa polovica neba je bila pokrita s prozorno rdečkasto tančico. Vzradošen in hkrati prestrašen je pogledal na ležečega prijatelja. Andrejev obraz je bil vijoličast. Njegov ozki nos je bil popolnoma brez kože. V ustnih kotičkih so se kazali penasti mehurčki. Streslo ga je, bil je ves zmeden od obupa. Zazdelo se mu je, da je Andrej že mrtve.

Cez hip, morda dva ali tri je ranjenec ponovno zaječal. V tem trenutku je bil Roman skoraj srečen. Prijel je Andreja, kakor že tolikokrat v tej strašni noči, in si njegovo telo z ne-navadno silo zadel na ramo. Po dobrih sto metrih hoče se je pojavil ovinek. V globini se je pokazala prašna gorska cesta, vsa razrita od tankovskih gosenic.

Roman je z radostnim upanjem iskal v svojih spominih kaj znane o tej poti in skaletem ovinku. Saj to je bilo vendar, ali je mogoče... včeraj zvečer! In tedaj ga je priprl boleče in utrujene veke, je skozi rezo zagledal deset korakov od sebe črno, dolgo cev protitankovske puške, ki je bila naperjena naravnost vanju. Zelo utrujen in obupan človek menda začuti nenadoma nekakšno posebno navdahnjenje.

Roman je, sam ne vedoč čemu, čutil, da ta cev ne bo streljala vanj. Prav kakor v polnu je pazljivo položil Andreja na tla ob koncu globeli, sam pa pogumno stopil proti cevi. Ko je obstal je dober meter pred orožjem, je zagledal v jarku stoječega nemškega vojaka, ki je skrivaj glavo za kamnitim zaslonom. Spal je. Komolec je imel naslonjene na rob jame. Z obeh rokama je držal karabinko. Bržkone je v tej luknji samoval že več dni. Romanu je bilo znano, da nekateri taki »gospodje« vzdržijo dneve in dneve v podobnih jamah in čakajo tanke.

Tale je pa zaspal. Bil je prav tak kot njegov kolega, ki je včeraj zvečer izvrtil prav pošteno luknjo v njihov oklopnik. Po vsem sodeč tale tu ni vzdržal. Ni dočkal nikesar. Preveč je bil utrujen, pa je zaspal. To sicer že ni bilo več spanje, ampak otroplost, kajti edino takrat, ko se človeku že kar blede od utru-

jenosti, lahko zaspi kar stoji, kot konj. Glava mu je počivala na ramenu, iz ust se mu je cedila slina. Obraz je imel še mlad in čeden. Roman je poskušal uganiti kar koli iz njegovega življenja. V žepu: pisma kakajga dekleta, fotografije; morda od bomb porušena in požgana hiša v Nemčiji ter stara mati s starinskimi očali na nosu. A on, tule — spi!

— O —

Iz platnene torbice je Roman potegnil colt. Ojpa, ga je, se ozrl naokrog in stopil k Nemcu. Nad njimi se je razvijala topla pomladanska zarja vznajajočega sonca. In tedaj, ko je za hip dvignil oči proti nebu, se je Roman odločil, da Nemca ne bo ubil. Imel je občutek, da je močan, zmagovit. Ta v jami je slab in onemogel. Slabotnih se ne ubija. Slabotne se ubija. Roman se je vzravnal, potem je z zamahom, skorajda veselo, sunil Nemca v vrhnji del čelade, ki jo je pridrževal pod brado pričvrščen jermen. Zato je vojak le bolesto dvignil glavo, na grlu se mu je posvetilo rdeče jabolko, prav kakor kurji zadek.

— Halt! — je kričnil.

— Haende bocht! — mu je mirno, kot kača siknil Roman v odgovor in mu cev pištole pomohil pod nos.

— Herr Jesus! — Nemce je bil divje prestrašen.

— Smrdur, zlezi no ven iz te luknje, — je spet kričnil Roman in Nemcu je z enim samim sunkom iztrgal protitankovsko puško. Tresnil je z njo ob skalo. Hitlerjevec je razumel. V takih trenutkih ljudje brez truda razumejo vse tuje jezike. Roman je pokazal vojaku Andrejevo telo.

— Vzem ga na rame in gremo! Wissen Sie, wo sind Polen? — je dejal Roman v svoji šolski nemščini. Hitlerjevec je brez pomisleka pokazal na razvoženo cesto.

— Dort!

— No, če je dort, je kar v redu! Mojemu kolegu je potrebna hitra zdravniška pomoč. Sie verstein?

— Ja, — je Nemec naglo pritrdil in si s privajeno kretnjo spočitega športnika zadel Andreja na ramo. Roman je držal colt nerodno kot šopek cvetic.

— Pa pojdimo, gospod Zelenko!

FRANCE BEVK

MLINI ŽIVLJENJA

22.

23

Tona si ni opomogla od prehlada, na zimo je vedno pogostejše pokášljevala in tožila, da jo zbada v prsih. »Še dobro, da imam tebe«, je govorila Franci, ki ji je jemala delo iz rok in jo podila k peči. Mlada bi bila najrajši prevzela vse gospodinjstvo, včasih bi se bili zaradi tega malone spri.

Lenki se je izpolnila želja, da se je šla v Meline učiti za šiviljo. Le ob nedeljah je za kako uro prihajala domov. Bolj zaradi Lipeta kot zaradi domovih.

Cas se je pomikal na zimo, vojne pa še ni bilo konec. Baško napovedovanje činikov, da bodo v nekaj tednih sovražniki na tleh, se ni izpolnilo. Pokast je vedno bolj grozeče kazala zobe. Svoji padli so dobivali mrtvaška oznanila, zmeraj več mož in fantov se je oglašalo iz bolnišnic ali iz vojnega ujetništva. Po nekaterih ni bilo več glasu. Od tistih, ki so prihajali na kratke dopuste, se ni dalo mnogo izvedeti, imeli so zavezana usta. Vendar so šle med ljudmi govorice o težkih izgubah in o prodiranju Rusov. Primanjkovalo je vojakov.

Nekaj letnikov mož in fantov so na zimo kilcali v trg na nov nabor.

Med njimi je bil tudi Pavle, ki so ga zvrgli prejšnje leto. In Lipe, ki so ga zvrgli že dvakrat zapored. Oba, Pavle in Lipe, sta se zdaj zanašala na svoje hibe in s tem tolažila Franco in Lenko. Prazna tolažba. Zvečer po naboru je Lipe vriskal na vse pretrganje in s tem oznanjal svetu, da je vojak. Pavle ni vriskal, a mu je že obraz vse povedal, ko je stopil v domačo izbo.

»Vse vas bodo pobili«, je med solzami javkala Tona. Plečar je bil hud. Vse pobili! Kaj se to pravi! Vsaka krogla ne zadene. Če bi bilo tako, bi bil že kdaj konec. In saj jih še niso vpoklicali. Nato jih morajo še izvežbati. Medtem bo konec vojne.

Mož se je delal pogumnega, vendar ga je stiskalo v prsih. Najprej Ferjan, a zdaj še Pavle. Ferjan morda ne bo več za nobeno delo, a kaj bo s Pavletom? Nazadnje bo sam ostal pri hiši in se postaral. S Tono ga ne bosta imela, ki bi jima dal skorjo kruha.

Pri hiši je bilo poslej nekaj tih, kakor da vsak pestuje svojo misel. Medtem je zapadel prvi sneg, ki ga je kmalu vzel sonce. Zvrstilo se je nekaj lepih, jasnih dni, nato je pritisnila zima. Osojnik je bil ves bel od vrha do dna grape. Sapa, ki je pihala od severa, je šla do kosti. Belo je bilo tudi prisojno pobočje Slemenca, dasi so se na njem še kazale rjave lise.

Kazalo je, da se bo vreme spremenilo, a sonce ni moglo predreti oblakov. Nebo se je še bolj pobačilo. Nad dolino je ležala težka, siva senca. Vetrni ni bilo, a v hladu so poplesavale goste ozračnice.

Neki popoldan sta Pavle in Franca odšla v kozolec, da prineseta snope fižola, ki se je sušil na latah. Tedaj je na vso sopo prišel Anka, ki se je mudila v Potoku, in naglo odprla vrata v izbo.

Nekaj letnikov mož in fantov so na zimo kilcali v trg na nov nabor.

Med njimi je bil tudi Pavle, ki so ga zvrgli prejšnje leto. In Lipe, ki so ga zvrgli že dvakrat zapored. Oba, Pavle in Lipe, sta se zdaj zanašala na svoje hibe in s tem tolažila Franco in Lenko. Prazna tolažba. Zvečer po naboru je Lipe vriskal na vse pretrganje in s tem oznanjal svetu, da je vojak. Pavle ni vriskal, a mu je že obraz vse povedal, ko je stopil v domačo izbo.

»Vse vas bodo pobili«, je med solzami javkala Tona. Plečar je bil hud. Vse pobili! Kaj se to pravi! Vsaka krogla ne zadene. Če bi bilo tako, bi bil že kdaj konec. In saj jih še niso vpoklicali. Nato jih morajo še izvežbati. Medtem bo konec vojne.

Mož se je delal pogumnega, vendar ga je stiskalo v prsih. Najprej Ferjan, a zdaj še Pavle. Ferjan morda ne bo več za nobeno delo, a kaj bo s Pavletom? Nazadnje bo sam ostal pri hiši in se postaral. S Tono ga ne bosta imela, ki bi jima dal skorjo kruha.

Pri hiši je bilo poslej nekaj tih, kakor da vsak pestuje svojo misel. Medtem je zapadel prvi sneg, ki ga je kmalu vzel sonce. Zvrstilo se je nekaj lepih, jasnih dni, nato je pritisnila zima. Osojnik je bil ves bel od vrha do dna grape. Sapa, ki je pihala od severa, je šla do kosti. Belo je bilo tudi prisojno pobočje Slemenca, dasi so se na njem še kazale rjave lise.

Kazalo je, da se bo vreme spremenilo, a sonce ni moglo predreti oblakov. Nebo se je še bolj pobačilo. Nad dolino je ležala težka, siva senca. Vetrni ni bilo, a v hladu so poplesavale goste ozračnice.

Neki popoldan sta Pavle in Franca odšla v kozolec, da prineseta snope fižola, ki se je sušil na latah. Tedaj je na vso sopo prišel Anka, ki se je mudila v Potoku, in naglo odprla vrata v izbo.

»Ferjan je prišel«, je vrgla in zopet odhitela. Lambert in Tona sta se na dolgo spogledala. Nista bila hudo presenečena, saj sta Ferjana vsak dan pričakovala. Vsi so ga pričakovali, dasi niso govorili o tem. Za hip sta gledala za Anko, ki je že izginila na gazi. Medtem so se omraznice spremenile v velike kosme snega, ki so z rahlim šumom legali na mrzlo zemljo.

Plečar in žena sta bila dolgo tiho.

»Kam naj gre, če ne domov!« je vzdihnila Tona iz svojih misli.

»Saj, kam naj se dene!« je rekel Plečar s tesnobo.

Bil je istih misli kot žena, vendar ga je nekaj plašilo kot zločed v zasedi. Misli je na Pavleta in na Franco. Skoraj opotekel se je, ko je stopil do okna.

Skozi rahlo zamrznjene šipe je gledal v sneg, ki je padal tako nagosto, da je bilo videti komaj na klanec. Slednjč je skozi zastor snežnik zagledal sina, ki je prihajal opt na oklešek. V veži se je dolgo otepal snega, dasi je bil še ves bel po ramenih, ko je stopil v izbo.

»Dober dan!« je pozdravil.

»Bog daj!« sta mu odgovorila.

Za hip je obstal za vrati. Gledali so se. Zdelo se je, da fant očetu in maeši skuša brati občutke z obraza. Nista bila videti razveseljena, prej ganjena. Krepko jima je stisnil roke. Bil je nekoliko rdeč v obraz, iz oči mu je gledala rahla vinjenost.

Tona je uprla pogled v prazen rokav levice, ki mu je od komolca mlahavo visel ob telesu. Od sočutja in groze je je stisnilo za srce, da je naslonila glavo na peč in se razjokala. Hotela bi resnično pogumno gledati v oči, a jo je premagalo. Naslednji trenutek se je tudi Plečar zastrmel v prazen rokav. Trd klobec se mu je nabral v grlu.

Ferjan je skrival svoje občutke. Ne samo zaradi domačih, marveč tudi zaradi sebe. Bil je preponosen, da bi javno kazal,

»Ferjan je prišel«, je vrgla in zopet odhitela.

Lambert in Tona sta se na dolgo spogledala. Nista bila hudo presenečena, saj sta Ferjana vsak dan pričakovala. Vsi so ga pričakovali, dasi niso govorili o tem. Za hip sta gledala za Anko, ki je že izginila na gazi. Medtem so se omraznice spremenile v velike kosme snega, ki so z rahlim šumom legali na mrzlo zemljo.

Plečar in žena sta bila dolgo tiho.

»Kam naj gre, če ne domov!« je vzdihnila Tona iz svojih misli.

»Saj, kam naj se dene!« je rekel Plečar s tesnobo.

Bil je istih misli kot žena, vendar ga je nekaj plašilo kot zločed v zasedi. Misli je na Pavleta in na Franco. Skoraj opotekel se je, ko je stopil do okna.

Skozi rahlo zamrznjene šipe je gledal v sneg, ki je padal tako nagosto, da je bilo videti komaj na klanec. Slednjč je skozi zastor snežnik zagledal sina, ki je prihajal opt na oklešek. V veži se je dolgo otepal snega, dasi je bil še ves bel po ramenih, ko je stopil v izbo.

»Dober dan!« je pozdravil.

»Bog daj!« sta mu odgovorila.

Za hip je obstal za vrati. Gledali so se. Zdelo se je, da fant očetu in maeši skuša brati občutke z obraza. Nista bila videti razveseljena, prej ganjena. Krepko jima je stisnil roke. Bil je nekoliko rdeč v obraz, iz oči mu je gledala rahla vinjenost.

Tona je uprla pogled v prazen rokav levice, ki mu je od komolca mlahavo visel ob telesu. Od sočutja in groze je je stisnilo za srce, da je naslonila glavo na peč in se razjokala. Hotela bi resnično pogumno gledati v oči, a jo je premagalo. Naslednji trenutek se je tudi Plečar zastrmel v prazen rokav. Trd klobec se mu je nabral v grlu.

Ferjan je skrival svoje občutke. Ne samo zaradi domačih, marveč tudi zaradi sebe. Bil je preponosen, da bi javno kazal,

kar čuti. Trudil se je, da bi z obešnjaškim humorjem šel preko nesreče, ki mu jo je zaigralo življenje.

»Kaj pa je to takega!« se je na Tonin jok prisiljeno začudil. »To še ni nič!« je zganil s praznim rokavom. »Mnogim je odneslo nogo. Ali pa jih je zadelo do smrti. Da sem je ostal živ! Tako je bilo, da se temu čudim.

»Da si le živ!« je rekel oče. »Pa tudi to — je dovolj strašno, se ti ne zdi? Nisi vsega pisal, kako je s teboj. Mislili smo, da ni tako hudo... Sedaj!«

Ferjan si je sleklet vojaški plašč in ga vrgel na skobeljnik. Sedel je v kopo, ki je bila vsa od snega, otepal na kolnih. »In kaj bi pomagalo, če bi vam pisal?« je rekel. »Nič. Niti meni, niti vam. Ko bo konec vojne, dobim invalidnino. In umetno roko mi bodo naredili. Se bom že nekako prebijal... Če me ne spodite, bom za kak dan ostal doma. Ne za dolgo...«

Videti je bilo, da mu besede le težko gredo iz ust. Nikoli si ni mislil, da bo moral kdaj prositi za streho, ki se ji je ošabno odpovedal. Čutil se je ponižanega.

»Za zmeraj bi lahko ostal,« je rekel Plečar. »A si sam tako hotel.«

Ferjan se je pomračil in nestrno zamahnil z desnico. O tem ni maral govoriti. Na to ni maral niti misliti.

Nastal je molk.

»Medtem se je pri nas marsikaj spremenilo,« je rekel oče. »Pavle se je oženil.«

»Vem,« je dejal Ferjan z rahlim nasmeškom. »Lenka mi je pisala.«

Tona si je obrisala solze in odšla v vežo, da pristavi za kaj toplega. Iz sklednja je bilč sliskati korake in gorjovnje. Pavle in Franca sta se vrnila. Plečar in Ferjan sta sama ostala v izbi. Plečar je strmo pogledal Ferjana, nekam strogo so mu zasršele obrvi.

(Nadaljevanje sledi)

Vozni red vlakov

Benetke - Milan

Paris - Rim -